

OVIDIU

PRIMA

REVISTA LITERARA DOBROGEANA

APARE BI-LUNAR

Redacția și Administrația

CERCUL LITERAR „OVIDIU”
CONSTANȚA

Sumarul No. 19, 20 și 21

- ✓ Gr. G. Tocilescu. Monumentul triumfal de la Adam-kilisi. B. Ultima exploarațiunii, (urmare).— Alex. Zamfirescu Căneș. — Virgiliu Andronescu. Radu Mihnea, partea I cu un clișeu. — Maria Popescu. Când privesc, (poesie). — I. G. Petru. Diamantul. — I. Popescu-Copuz. Cred și eu... — Emil Neamș. Cronicauii greci cari au scris despre Români. — Maria Popescu. În schit, (poesie). — Pr. Econ. G. Rădulescu. Napoleon I, (urmare). — Viran. Cerci ai adesea. Unde. I. — Locot. M. B. Ionescu Insula Șerpilor (urmare). — Matei Fotluș. De ce organizarea Statului roman a pierit în Dacia. — Ilie I. Petrescu-Cralova. O traducere din limba latină. — Emil Flavian. Spre popul Nord. (sfârșit). — St. St. Tuțescu. Dimitrie Stăncescu (notișă biografică). — Gr. Mălinescu. Conferința D-nului Virgiliu Andronescu. — Viran. Incurcātu a țigănească. — Al. Simionescu. Armonie depărtată. — St. St. Tuțescu. Din literatura populară nescrisă. De isdat. Ghicitori. De ce n'au săgăsi ființi. — Dem. Stăncescu. Snove inedite.

CONSTANȚA

TIPOGRAFIA ROMÂNĂ MATEI PUREA
1899

D-l I. G. Petraru, fost profesor de gimnasiu primesc in gasdă până la 10 elevi de gimnasiu cu prețul următor:

Tot menajul afară de spălatul rufelor lei 350 anual.

Cu spălatul rufelor 400 lei anual

Cu meditațiune 500 lei anual.

Elevii vor trebui să-și aducă pat și rufăria necesară. Casă higienică și îngrijire părintescă.

Plata se face anticipat pe trimestru la 1 Septembrie., la 15 Noiembrie la 1 Februarie și 15 Aprilie.

A se adresa în toate zilele de la ora 12—4 p. m. la D-l Petraru str. Dorobanților No. 15 pentru orî-ce deslușire.

Institutul român de demnișore

de sub direcțiunea

D-nel Lella Bogdan

Se face cunoscut D-lor părinți care vor bine-voi a-mi încredința fetele, că institutul s'a mutat în casele d-lui Hagi Nicolae Hristofor, str. școlei.

În institut se primesc eleve interne, atât pentru cursul primar cât și cel gimnasial, care vor urma cursurile în institut după programa statului.

Tot de-o-dată se mai primesc eleve interne, care să urmeze clasele primare în școlile statului precum și eleve care urmează la școala profesională.

Tot în institut este și o grădină de copii primindu-se elevi interni semi interni și externi.

Personalul didactic complet, limbile franceză și germană obligatorie ca conversație în institut.

Prețuri foarte moderate.

Informațiunile se dobândesc la institutul roman strada francesă No. 11. până la 30 August, iar de aci înainte în localul cel nou, strada școlei.

Cursurile primare încep la 1 Septembrie, înscrierile să fac de la 25-1 Septembrie.

Cursurile gimnasiului încep la 9 Septembrie înscrierile se fac de la 15—30 August.

Esamenele de corigență se dau de la 1—8 Septembrie.

Școala profesională s'a complectat cu 3 clase.

În locul D-nei Ștefănescu (D-ra Niculescu) s'a numit D-rele Petrescu și A. Leonida.

Cursurile încep la 1 Septembrie.

La 8 Septembrie va fi o alergare de cai la Anadol-Kioi, oborul de vite.

Cercul literar Ovidiu anul acesta va înființa o școala publică de adulți în Constanța.

Avis amatorilor spre a-și face cererile de înscriere.

Biblioteca cercului literar Ovidiu este deschisă pentru onor. public în toate zilele de la ora 9—11 a. m. și 8—10 p. m.

Rugăm din nou pe D-nii editorii a dona câte un exemplar din operele D-lor.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui *Tuf-Dol*: Mulțumim, s'a primit. Rog trimiteți-ne ceva tradițiuni, huciori cele primitore la satul Slăveni din marginea Oltului. Sunt bune și tradițiunile asupra localităților

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

Către Abonați și Cititori!

Aducem la cunoștința Onor. noștri cititori, că cu numărul acesta finim seria anului I-ii — iar de la 1 Septembrie a. c. vom începe anul al II-lea.

Comitetul de redacție, încurajat de numeroșii cititori ai revistei, precum și de distinșii colaboratori, a decis ca de aci înainte revista să fie tipărită pe hârtia cea mai fină, și cu caracterele de scriere cele mai frumoase.

Voind a veni și în ajutorul populațiunii sărace și dorind ca cultura să fie răspândită în toate păturile sociale, a decis ca abonamentul la revistă să fie:

Pe un an 5 Lei

Pe jumătate an 3 Lei

Pe 3 luni 2 Lei

Odată cu aceasta aducem mulțumirile noastre cititorilor și abonaților noștri pentru concursul material și moral, ce au bine-voit a ne da, rugându-i de a ne încuraja și de aci înainte.

Abonamentele în afară de orașul Constanța se trimit casierului «Cercului literar Ovidiu» prin mandat poștal, iar reclamațiunile se fac la redacția și administrația revistei «Ovidiu» Constanța.

Comitetul Cercului

MONUMENTUL TRIUMFAL

DE LA

ADAM-KLISSI

II

Istoricul cercetărilor de până acum asupra monumentului triumfal de a Adam-Klissi

(Urmiare)

B. Ultimele Explorațiuni

Tot acolo se găsi câte-va dale mai târziu o altă inscripțiune cu numele municipium Tropaeci:

D M
IVLIAVALENTINAQVAE
VIXANXXIDIESLVIII
IVLVALENTINVS BIS
IIVIRALMVSICTROP
PATEREIVSCVMIVLIA
SVRILLAAVIAEIVS
POSUIT NEQVIPOSUI C
APERVERIT DABET FIS
CO DVOMILQVINGENTVS

D. M.

Julia Valentina, quae
vixit ann(os) XI dies LVIII,
tul(ius) Valentinus bis

5 (duum)viral(is) munic(i)pij) Trop(aei),
pater eius cum Julia
Surilla avia eius
posuit. Ne qui(s) pos(tea) hoc
aperuerit, dabet fis-
10 co (denarios) duo mill(ia) quingentos.

Cam tot pe atunci d. Pick din Zürich recunoștea trofeul dobrogean pe reversul unei monete bătute de orașul Tomis cu efigia împăratului Traian.¹⁾ După multe și stăruitoare cercetări isbutii să determin cu orecare probabilitate ordinea, în care se succedau cele 54 metoape, precum și principalele scene ce ele represintă. În această migălăsoasă lucrare mi-au fost de folos sfaturile prețioase ale d-nului Otto Bendorf, distinsul profesor de archeologia classică de la Uni-

¹ Das Monument von Adamklissi auf Münzen von Tomis. in Arch.-epigr. Mittheilungen aus Oesterreich-Ungarn, XV 18 -20.

versitatea din Vienna, care a asistat ca oșpe de ce zile la săpăturile noastre din toamna anului 1890. D-sa a aprobat părerea, ce emisese încă de la început și pe care studiile ulterioare n'a făcut de cât s'o confirme, — că arhitectul clădirii a trebuit să fie Apollodor de la Damasc, constructorul minunatului pod de piatră de la Turnu-Severin și al strălucitului far al lui Traian din Roma; dar că execuțiunea sculpturilor cată să o atribuim unor meseriași cu totul incuși, unor începători în arta sculpturală. Pentru aceasta însă nu urmăm să conchidem, că monumentul n'ar fi din epoca lui Traian, căci pe când la Roma și aiurea steteau la dispozițiune artiștii cei mai mari, cei mai talentați, — aci în Dobrogea la sfârșitul lumii, ca să dicem ast-tel, era silit cine-va să se mulțumescă cu artiștii ce aveala îndemână. Ast-iel se esplică, cum frisa arcului de triumf al lui August de la Susa (Segovium) este de o barbarie, care contrastază cu monumentele Capitalei din epoca cea mai înfloritoare a artei greco-romane, de și Segovium se găsea aproape la porțile Romei. Afară de aceasta nu trebuie să uităm, că o lucrare așa de uriașă ca trofeul Adam-klissi, înălțată, numai în două ani, presupune numai un mare arhitect, dar miș și miș de brațe, un întreg corp de geniu. Do accia nu este imposibil, ca meșterii legionari din stațiunile militarești de la Dunăre să fi fost ei însăși sculptorii întrebunțați la decoratiunea monumentului commemo-

rativ al victoriilor lor. Cât pentru cestiunea locului unde se află trofeul, este de presupus că Romanii a trebuit să aibă o mare bătălie cu Dacii sau cu aliații lor și că după sfârșitul războiului de cucerire a Daciei, Traian, a ținut să înalțe monumentul triumfal tocmai la poarta pe unde barbarii nordului obișnuiau să năvălească în imperiul roman. Acesta explică și existența pre linia Rasova și Constanța a celor 3 valuri de apă-rare de care am vorbit mai sus și cari stau într'o legătură strânsă cu monumentul, ca și cu cetatea Tro-paeum de lângă dânsul.

Ca să dăm o idee despre construcțiunea arhitectonică a clădirii, ea și despre rânduiala metodelor și a părții sale decorative, avurăm recurs la facerea unui model în gyps¹ (a 33-a parte din original). În această lucrare am fost ajutat de tânărul Dr. M o r i z D r e g e r din Vienna.

Comunicațiunile mele citite în sinul Academiei de Inscripțiuni și frumoase Litere din Paris,² ca și la congresurile archeologice din Orléans (1892)³ și Abbeville (1893)⁴ la Con-

1 Un exemplar din acest model se află expus în Muzeul de Antichități, din București. Lângă inscripțiunea monumentală, pe care de asemenea am reconstruit-o. Alte exemplare sunt la Palatul din București, la Academia română și la Academia de arte plastice din Vienna.

2 Sedința de la 8 Iulie 1892 și 21 Iulie 1891. Comunicațiunile sunt publicate în reviste pentru istorie, archeologie și filologie, București, v. VII, 241—259.

3 Congrès archéologique de France, séances générales tenues à Orléans en 1892, Paris 1894. — Journal du Loiret, nr. 150, 152, 154 din 1892. — Le Patriote Orléanais 1892.

4 Les congrès archéologiques d'Abbeville et de Londres, compte-rendu sommaire par le Comité de Marsy, Caen 1893.

gresul filologic german din Vienna (1893), conferința în fine ținută la Atheneul Român (15 Aprilie 1893), în prezența M. Sale Regelui,¹ au deșteptat în lumea învățată din străinătate, ca și din țară, un mare interes pentru monumentul dobrogean. Presa s'a ocupat de dansul în mai multe rânduri,² dar bărbatul care a făcut cu puțință scoterea la lumină a operei de față, este venerabilul d. N. Dumba din Vienua; generosității acestui amic al Românilor, protector al științei și artelor, se datorește, că munca și silințele mele de 12 ani n'au rămas pierdute și fără de folos pentru iubitorii antichității și monumentelor străbune. În toamna anului 1893 d-l Otto Bendorf a venit cu fotografii vienez J. Brand, ca să fotografieze toate sculpturile aflătoare în București, Rasso și Adamklissi. După aceste fotografii, din care unele au reușit cu multă greutate, s'a făcut apoi de către firma M. Jaffé din Vienna fototipiile ce le publicăm în text.

În fine îmi mai rămânea să ved aduse în București bucațile mari ale trofeului, statnele și tot ce se mai descoperise din podoba sculpturală. Câte dificultăți tehnice am avut de în-

fruntat, câte supărări și neazuri, decepțiuni amare de lucruri și de oameni! Mai ales cele două bucăți ale trunchiului cu lorica, gândem că n'au să mai sosescă la destinație; căci nu scăpam de o greutate și alte două se iviu la loc: când carul-tăvăluc, făcut într'adins pentru transport, se răsturna la hopuri cu piatră cu tot, și trebuia o săptămână până ce să fie din nou urnit; când osia de oțel a carului, cu totă grosimea ei, se mânca și se subția sub greutatea pietrelor și trebuia înlocuită; când tăvălucul se infunda și piatra rămânea la pământ; când cele 40 de perechi de boi, cu mare cheltuială și dificultate procurați, rupeau lanțurile, jugurile, și nu făceau pe zi mai mult de 80—100 metri! În cele din urmă a trebuit să renunț la tăvăluc, și să mă serv cu roțe de vagon și cu șine de fier. Inceput transportul în toamna anului 1893, abia în vara anului următor pietrele au fost aduse cu bacul direcțiunii Căilor Ferate, de la Rasova la Brăila, și de acolo în vagoane speciale, la București. În 15 Iulie 1894 își făceau intrarea lor în Capitală, cele mai colosale și mai grele monolithe din câte dansa veduse până atunci: ele erau — semu de bun augur — trofeele înălțate de cel mai mare împăraț al Romei, de părintele naționalității române; erau spolia opima ale vecherilor trecute, reinviate din pântecile avare ale pământului și cucerite cu prețul atâtor silințe; la vederea lor te cuprinde un adânc

¹ Revista pentru istorie, arheologie și filologie VII, 269—300.

² Vom cita din seriile cele mai recente conferința d-lui Otto Bendorf ținută la Societatea antropologică din Vienna și publicată în Neue Freie Presse 1895; de asemenea studiul d-lui Otto Eduard Schmidt, Die Römer in der Dobrukscha und das Denkmal von Adamklissi apărut în revista germană: Grenzboten. I. 1895. Diaristica noastră, în special Timpul și Constituționalul, a publicat mai multe articole și dări de seamă asupra comunicațiilor mele relative la monument.

respect pentru ómenii carí le-au tăiat din stâncă, le au lucrat și au avut curagiul să le ridice și să le așeze pe o temelie înaltă de 20 și mai bine de metri; ele deșteptă, chiar și în starea în care se găsesc, ideia unei arte decorative înaintate, unei tehnice superioare.

(va urma)

GR. G. TOCILESCU

Cântec

*Săstern pe iarba din grădină,
Ca fulguinul argintie,
Petulele de portocali;*

Din mandolină

*Descânt o dulce melodie
Sub floarea albă de migdală..*

*Pe lacul plin cu flori de nufăr
Rotește apă 'n cercuri line..*

Lu mul se leagănă o burcă;

Eă plâng și sufăr

*Pe cea cu bucle blonde, fine,
O-aștept întruna să se întoarcă..*

*...Venisem de cu zorii zilei,
Când lunu-i tristă și paloareu
I se topește în apus..*

Cântând idile,

*Am scuturat din creangă floarea
Cu ochii plinși, cu gândul dus..*

Alexandru Zamfirescu

1898 Aprilie, Râmnicu-Sărat

Radu Mihnea

I

Pentru a putea întreprinde studiul istoric asupra lui Radu-Mihnea, vom împărți subiectul în două, în prima parte, voi arăta succesiunile și evenimentele petrecute în principate până la moartea sa, în a doua

vom face un studiu asupra caracterului domniilor sale.

Alexandru al II-lea fiul lui Mircea al III-lea Ciobanul și al Krajnoi, móre în anul 1577 luna Iulie, luând măsuri din vreme, pentru asigurarea tronului, fiului său Mihnea (fiu al II-lea spre deosebire de străbunul său, Mihnea cel Rău. Domnia acestuia, ca și precedentele, fu condusă mai mult de bunica sa, care ca epitropă nusează de mijloace prădănice, pentru a putea face față pretențiilor turcești, într-o menținerea în scaun a nepotului său minor.

În 1583 cu toate stăruințele măreței fiică a lui Petru Rareș, Mihnea este înlăturat din scaun și înlocuit cu Petru Cercel, fiul lui Pătrașcu cel Bun, protejatul lui Henric III Valois, regele Frauciei.

În 1585 Mihnea izbutește a înlătura pe Petru, și de data asta domnește și mai jeftitor, punând tot soiul de dări pentru a stearce banii de dat turcilor ca să'l scape de predecesorul său. — Cronica lui Căpitanul no spannol): „Deci Mihnea-Vodă, împlinind în domnia a doua 5 ani, l'an mazilit Turci și ducându'l la Tarigrad s'au turcit și el și un copil al lui mai mare, iar un copil mai mic anume Radul, (care mai pe urmă și domn au fost) l'au ascuns mămă-șa și l-au trimis la Svântagora, la monăstirea I-verilor și de acolo călugării l'au trimis la Veneția și a învățat carte grecească și latinească și în urmă Mihnei Vodă, an venit Stefan Vodă Surdul.

De aci reese că Mihnea fu mazilit în anul 1591, și știm că plecă însoțit de familia sa anume de Doamna Neaga soție legitimă. Vișa femeie ilegitimă, cei doi fii ai lui din care cel mai mic Radu, și crăișorul Mareu fiul lui Petru Cercel precum și alte rude ale sale.

Ajuns în Constantinopol încearcă să reia domnia Valahiei, însă temându-se să nu pătească ca predecesorul său, să decide a

¹⁾ J. Magas. Ist. p. Dacia. Vol. I. 220.

²⁾ N. Iorga. Contribuție la ist. Munteniei p. 99.

trece la mahometanism. Se prezintă înaintea Sultanului Murad. îi comunică dorința sa, și acesta pe lângă sangiacul de Nicopoli, îi dă și alți multe daruri. El luă numele de Mehmet-bei.

— Familia sa creștină, afară de fiul său cel mare al cărui nume turcesc nu l' cunoscăm, părăsesc pe noul adorator a lui Mohamed

Doamna Neaga își primi zestrea și ginvaerurile sale, și plecă în răsărit, unde trăi până la 1600.

Vișa, trimete pe Radu cât-va timp la mănăstirea Iverului, unde învață carte latinească și grecească, apoi trecând și la Veneția ia pe fiul său ca să îl completeze educația în Italia.

Constantin Căpitanul¹⁾ în cronica sa ne spune: „Acest domn cum am auzit din bătrâni, au fost om înțelept foarte, și învățat, grecesce, latinesce, frâncesce, carele la Padova a învâțat, fiind fugit de frica Turcilor. Că după ce s'au turcit tată-său (au de voie, au de nevoie D-zeu știe), mamă-sa i-au trimis la Svântagora, la mănăstirea Iverilor, și de acolo călugări l-au trimis la Veneția și fiind isteț la minte s'au dus la Padova de au învățat carte den destul, cum s'a dis mai sus.“

— Din citatul acestei cronici credem că tânărul prinț și-a început educația în mănăstirea Iverilor, de unde trecând la Veneția va fi mers în urmă și la Padova.

— Dacă ar fi să ne luăm după cronica latinească ardeleană²⁾ Radu încă de la vârsta de 5 ani era să fie numit domn sub epitropia tatălui său și a boerilor pământeni; însă Mehmet-bei se opune din răspuțeri, creștându-l prea ténér și expus. Se vede însă că tot după stăruințele și trecerea ce avea la Pórtă sangiacul Nicopolé, Ștefan Bogdan, domnul sucesor lui Mihnea, se îndaltoresce a plăti micului principe Radu, ca

pensiuie suma de 60 poveri pe an, cați 120.000 florini³⁾. Băiatul fu pus sub protecția lui Bartolomeu Brutti Christofor, dragonan al bailului, și prieten al lui Mehmet-bei.

— După puțin timp Radu, din Veneția pleacă spre Moldova⁴⁾, de unde va trece peste Dunăre în imperiul otoman.

Pe timpul acela se afla ca Vizir al lui Murad al III-lea Ferhad-pașa, fost beglerbeg al Bosniei, care cu toate succesele raportate în Asia, este înlocuit cu Sinan-pașa. Acesta în 1594 după ce învinge pe rivalul său, decide punerea ténérului Radu Mihnea în scaunul Munteniei, dând ordin lui Haidin Hassan-pașa, ca să meargă a l' pune în scaun.

Spre nenorocul voevodului nostru, Murad al III-lea murind, și venind sultan Mahomed al III-lea, Sinan e reinlocuit cu Ferhad-pașa, care contra-mandea ordinul referitor la Radu, ce stătea gata a trece Dunărea.

Noul vizir susținea pe un alt pretendent⁵⁾ Bogdan fiul Sasului, care cu tot ajutorul turcesc, întâlnindu-se cu trupe aliate creștine în Valahia, este respins, și fuge la Constantinopol.

Cu ocazia venirii lui Radu, cu trupe spre Dunăre, Mehmet-bei, sangiacul de Nicopole scrie o epistolă⁶⁾ la Veneția Marióroi Verllanga, pe care o dăm aci în copiers după traducerea din grecește a d-nului N. Iorga:

„Prea cinstita și iubita mea mamă, Dómnă Mariórá. Mult te salut pe Domnia-Ta, însă nu scriu pe larg de cât că Domnul Munteniei, s'a hăinit și au vrut să dea domnia fiului lui Iancu-vodă; apoi cu voia lui Dumnezeu, a dat fericitul Sultan domnia fiului meu, Radu-Voevod și s'a mazilit Bogdan-vodă, și pleacă Hassan-pașa Serdarul

¹⁾ Ibidem, p. 58.

²⁾ Hurmuzacki III 146

³⁾ N. Iorga, op. cit. p. 104 Hurmuzacke III, 226 - 458; IV, 187.

⁴⁾ Ibidem p. 105.

¹⁾ Magas, ist. p. Dacia, V. I. 280-281.

²⁾ Chronieul. Fuchsio-Lupino-Oltarlimum sive annale Hungariei et Transilvaniee etc. p. 87-88.

cu tabăra și pe mine m'au trimis înainte poto să fac țara să se iuchine și să nu mă fie rășoi și stricăciune, precum am și sosit înainte, și am încredere că voi isbuti în toate, numai Domnia-a trimete-mi miute negustori cu giuvaere, ca să se găsească la nevoia mea: Și să am ertare că nu am scris Domnului (Capello) și Domniei-Tale pe larg, căci am avut multe afaceri grabnice; și anii Domniei-Tale fie mulți și frumoși. Amin. 14 Decembrie 1594.⁴

Radu după ce vede neisbânda sa, și perderea sprijinitorului său Sinan-pașa, pleacă în Veneția. În anul 1595 Sinan e însărcinat cu comanda armatei contra lui Mihai Viteazu, și în trecerea sa ia pe Melmet-bei ce trupele sale.

După dezastrul de la Călugăreni vedem că Mihnea turcitul scrie fiului său Radu la Veneția, „că-ți trimete priu Francesco 5000 galbeu de aur din ai tăi aspri, și pentru ca să-ți trimit, acum nu pot chiar în luptă, care e acum în toiul ei, dar dacă va da Dumnezeu sănătate, iute vei călători cai buni...“⁵)

Aci Melmet face aluziune la dublele sale speranțe adică sau de a preface țara în pašalic punându-l pe el, sau că-l va numi pe fiul său Radu după răpunerea lui Mihai-vodă.

Din scrisoarea aceasta deducem că Radu era în Veneția cu mama sa, pe care o părăsește la Iannar 1596 și ascultând de îndemnul tatălui său, vine la Ragusa⁶), iar de aci pornește spre Constantinopol, unde primește investitura domnească pentru Valahia. Se dă porneacă lui Ieremia Movilă ca să-l sprijine în contra lui Mihai, însă amândoi sunt bătuți în luna Martie.

Ca și în rândul trecut vădând nesuccesul său, se retrage iarăși la Veneția, unde la 1598 primește din nou firmanul mamei sale, revine la Țarigrad, iar la 16 Septem-

brie același an, pornește spre Muntenia. Situația în țară e foarte critică, la 6 Octombrie 1600 Mihai e învins la pădurea Bucovului⁷). Zamoiski pune cu învoiala Turcilor și Moldovenilor, domn la Târgoviște pe Simion Movilă, Radu Mihnea e cu armata turcească la Dunăre, iar Radu Șerban fugise peste munți după ajutor fiind însă în țară sprijinit de Buzesci.

Turcii ca să nu mănie pe Poloni rechemă pe Radu, dând firman de domnie lui Simion la 29 Februarie 1602.

Radu trece în Oltenia, la Crețești în 15 Martie 1602, e întâmpinat de dușmanii săi și abia scapă peste Dunăre travestit cu turbaul ceaușului pe cap.

Victoria lui Simion Movilă și Polonilor nu folosi nimic de ore-ce viteji trați Buzesci, proclamă domn pe Radu Șerban Basarab în luna lui August 1602, alungând pe protejatul Leșilor. — fapt care dă ocaziune Turcilor a expedia pentru a cincea oară ca domn pe Radu Mihnea⁸).

De data asta îl trimite fără armată, cu 3 ceauși, și cuca ascunsă.

El șade cât-va timp la Giurgiu și Silistra, iar la 1603 e din nou rechemat la Pörtă.

Dacă până acum nu isbutise a pune mâna pe domnie; cauza fuse numai împrejurările nefavorabile, cari se vor perinda până la alungarea din scaun a lui Radu Șerban.

În 30 Decembrie, 1610, Gabriel Batori, principele Transilvaniei, trece cu armata în Valahia, surprinde nepregătit pe voevodul muntean, îl alungă în Moldova și pradă țara cumplit. El voia să se răsbune de melitiirile acestuia în unire cu Constantin Movilă și împăratul, pentru răsturnarea lui.

Batori stăpân în țară, e cuprins de pofta de a domni și peste Muntenia, în care seop intervine și cere de la Pörtă a fi numit

Turcii trimet în Iannarie 1611 pe Radu Mihnea⁹) care ajungând la Giurgiu nu în-

⁴) Gr. Tocilescu, Ist. Rom. 106.—Const. Căpit 237. Magas. ist. p. Dacia.

⁵) Sineai, Cronica Rom. II, 483.

⁶) Cron. Fuch. Lup. Oltard p. 118, 119. N. Iorga op. cit. 107.

¹) Iorga, op. cit. 654.

²) Hurmuzacki III, p. 502—505; IV, p. 215—217; supl. II, p. 377—379—409—412.

drănescce a merge mai departe Principele Ardealului temându-se să nu și tacă dușmanii pe Turci; pleacă peste munți, după ce adresează o scrisoare boerilor divaniți, muștrându-i că sunt ingrați, preferind în locu-i pe un „Român prost“.

Totuși pentru a se servi în viitor, lasă o gardă la Târgoviște sub comanda lui (Gabriel Bethlen¹⁾) care să iese în întâmpinarea lui Radu.

Șineai pe lângă că pune la bănuială intenția lui Batori, îl arată chiar interesat, ând dicea: că el lăsase armata cu scopul de a lua ceva în dar mai târziu, când va arăta voevodului că nu puțin contribuise el la punerea sa în scaun.

Apropiindu-se Radu Mihnea de Capitală, în a decea zi după eșirea lui Gabriel Batori; și mând noaptea aproape de Târgoviște, în zorii de ziuă îi iese înaintea Bethlen cu armata lăsată și îl află întovărășit de 400 sau 500 oameni, străuși cu dobândă din pădurile și ostróvele Dunărei, la care se mai adaugă și 200 turci sub comanda lui Capugi-bașa. Conducându-l în oraș, Gabriel Bethlen îl ospătat și dăruit, după care el se întorce în Ardeal, lăsând lui Radu pe Ion Lugoș cu 400 călăreți ca să-l apere până se va aduna țara²⁾.

Radu Șerban fugit în Polonia adună oști și cu ajutorul lui Constantin Movilă intră în Muntenia, iar noul domn Radu făgo la Dunăre, trece la Ruscine, de unde nu se întorce până la Octombrie 1611.

De acum înainte visul lui Radu este realizat, ajunge cu tot dinadinsul domn. Venirea lui stărneste mari nemulțumiri, mai ales partizanii fostului voevod, caută de a-i face tel de fel de neajunsuri.

Ei se adresează împăratului Matei, următorul lui Rudolf, ca să-i scape de urgisita domnie a fiului lui Mihnea turcitul, rugându-l să le trimită pe Șerban care acum se afla la Viena.

Pe când Matei se adresa Sultanului, sprijinind cererea lor, boerii scriu tostului voevod rugându-l „să revină în țară cu ajutor împărătesc, că de 13 luni de când oropsise Muntenia au fost omorâți o sumă de boeri și că acum am părăsit moșiile și proprietățile noastre, care să stăpânesc acum de ómeni streini³⁾“.

Dacă boerii încep să se revolte, motivul puternic este mulțimea de Greci cu Radu Mihnea adusesse în țară și sprijinul ce dă streinilor față de Români.

Dionisie Fotino⁴⁾ ne spune că după venirea în Târgoviște, a concediat armata tătarască și turcească și „după aceasta adunând oștirea pământeană și pe boeri, le-a cerut să depne jurământ că îi vor fi cu credință și că vor trăi în unire“.

Să poate să fi făcut aceasta, însă boerii nu s'au răscolit fără motiv, Fotino nu vrea să spue nimic de potopul de greci aduși în țară de el și de domni anteriori.

Voevodul nostru nemerise tocmai timpul favorabil al reconcilierilor. Gabriel Bethlen pus domn în Ardeal de Turci, după asasinarea lui Batori, caută să fie bine și cu susținătorii lui și cu Neuți. Cu alte cuvinte vrea să pozeze în omul situației, și să silească și pe mi cât și pe ceilalți a păzi cu exactitate condițiile păcei încheiate la Sitvatorok.

Apropierea dintre musulmani și Germani are o mare injuriere asupra lui Radu din Muntenia, voind să intre și el în apele Neumților. Este așa de puțin dibaci, în cât serie împăratului că-i va da ajutorul său în contra osmanliilor⁵⁾, fapt care se pare că nu demnuțat Turcilor. Prin aceasta el fu mazilit la 1616, numindu-se în locuși Alexandru Iliasi, fiul tot al unui principe turcitol anume Ilie Rareș⁶⁾.

— Abia eșit din Valahia, Radu e numit

¹⁾ Xenopol III. p. 438—440 Șineai II. cron. rom. 510.

²⁾ Șineai II. 509 și 511. Xenopol III. 439.

³⁾ Hurmuzacki IV. p. 479 din 12 Sept. 1612.

⁴⁾ Ist. Gen. a Daciei. trad. Sion. II. p. 79.

⁵⁾ Hurmuzacki. IV. p. 544—545.

⁶⁾ Gr. Tocilescu. Ist. Rom. 106—107.

în Moldova în locul lui Alexandru Movilă pe care Turcii îl prinsese dimpreună cu soția sa Elisabeta, fratele său Bogdan și ginerile Corechi. Martor al nenorocirilor lui Movilă, cantă să-și asigure mijloacele pecuniare atâta de folositoare în tratările cu musulmanii. Domnia lui aci ține 3 ani, de la 1616 până 1619 și este cea ce trebuia să fie, o domnie jefuitoare.

— Cu toate că Miron Costin¹⁾ îl laudă calitățile lui, știm că și aici are de întâmpinat răscoala boerilor nemulțumiți cu drăcia de greci aduși de el din Muntenia, — la cari se mai adăoga și acei ce erau de pe vremea lui Ștefan Comșa.

— Înăbușind revolta prin bani și pedepse, pentru a nu părea suspect Turcilor, trimete ca ostatică la Pörtă pe soția sa și pe Alexandru Coconul, fiul său.

Radu ia parte la războiul contra Poloniilor²⁾ alături cu Skender-pașa, cu ostile moldovenesci, ungurești și tătărești. Comandantul armatelor polone în contra Turcilor, amiral Jolcovski, văzând că regele său e încercat cu războiul Moscovei, caută a face pace, care fu încheiată prin intermediul lui Radu Mihnea cu condițiile următoare:

— Polonii să nu mai intre în Moldova, Cazacii să nu mai umble pe mare, Tătarii să fie opriți a mai intra în confiniile Poloniei, iar în Moldova să nu mai fie numit domn străin, ci din viață domogască pământeană.

— De și acestea nu sunt ținte, Radu reușește prin mijlocirea ce dăduse să spele vechea acuzație ce îi se adusese pe când era în Muntenia și apoi crezând că nu-i d'ajuns cea ce făcuse, merge cu slugărnicia până a ajuta pe Skender-pașa la construirea unui turn de observare pe malul Nistrului, prin cari Cazacii să fie împiedicați a mai năimi spre Moldova.

El prefera ca Turcii să pne ori cât de multe case streine în casa românească, numai și numai domn să fie.

— Cu toate acestea în 1619, Gaspar Grațiani, un venetic, reușește prin bani dați pașalelor să înlăture pe Radu Mihnea, ocupând domnia Moldovei. El reușise denunțând Porței că voevodul are bogății imense pe cari i le iaă iacomi Turci.

— În timpul acesta în Muntenia se stabilise domnia de scurtă durată a lui Gavriel Movilă. Radu sosind în Constantinopol caută să-l alunge din scaun, mai ales că'l scia foarte puțin agreat de boeri valahi. Pentru aceasta începe a usa de vechin sistem al familiei sale, — dă vizirului 10000 de senzi, elchaei 20000, luându-și sarcina de a da un tribut anticipativ de 40000 senzi, pentru cari trebuia să se sugă sângele bieților creștini³⁾.

— După multă trudă, în 1620 primesce pentru a doua oară insigniele domnești ale Valahiei, revenind în principat cu un potop de greci și datoriici, de care nu se putea lipsi un singur moment.

— Nică aci nu stătu în pace, căci Gaspar Voevodul Moldovei însărcinat de Sultanul Osman II a negocia pacea cu Poloni, trecu de partea lor; ba stărui ca și luna înțelegere dintre Turci și Neamți să se strice Capigiul și oamenii săi trimiși să'l mazi-lească, sunt măcelăriți cu toți de hăimitul domn italian, care se retrage apoi la cetatea Hotinului, unde intrând se unește cu armata poloneză.

În urma atacului Turcilor, Gaspar e ucis de 2 boeri cari sperau să aibă în urmă beneficii grase de la succesorul său.

— Urmând după aceasta în Moldova Alexandru Iliși, războiul continuă cu inversunare, ca și sub urmașul acestuia Ștefan Tomșa.

Radu pe lângă ajutorul ostășese dat Turcilor, ia și acum rolul de mijlocitor⁴⁾ pentru pace, trimițând cu învoierea lor pe grecul Botiște Velclă la Poloni. Din nenorocul lui

1) Xenopol. I. resp. Harmuzacki IV. 2 p. 386.

2) Șineai op. cit. III. p. 20. Cron. anon. Magas ist. p. 269. Dionisie Fotino II. p. 85.

recunoștința turcească era prea proverbială pe timpul sultanilor Osman II și Mustafa I. Statornicie în administrare sau interese de stat nu există, iar pașalele căutan să speculeze toate afacerile statului. Așa și cu tronul Munteniei.

Radu fiind bolnav¹⁾ de podagră vizirul găsește aci mijlocul de preocupare, răspundind vorba că a murit,—sperând că noi pretendenți vor veni cu saci plini de aur la picioarele lui.

— În adevăr nu s'a înșelat, căci cum prinde de vestă Radu, trimete vorba fiului său Alexandru ce pe vremea aceea era în Constantinopol, ca să i ofere 10000 zechimi, prin care mijloc se pare că fu puțin asigurat²⁾. Ceva mai târziu dă vizirului 30000 sonzi ca să îl strămute în Moldova iar pe fiul său Alexandru să îl pună în Muntenia. Intru aceasta îl ajută foarte mult prietenul său, grecu Șkerlet, cu care mai în urmă se înrudește, dând în căsătorie lui Alexandru Coconul pe fiica acestuia Ruxandra.

— Iată cum descrie Miron Costin³⁾ nunta tinerii perechi domnești: „.....și la această domnie au făcut și nunta, la Tecuci, februarul său cu fata lui Scărlat, om vestit între Târgăveni, la care veselie erau adunate două țări, țara noastră și țara Muntenescă. Scările boerilor de Moldova din deapta Domnului de Moldova: din stânga boerii Muntenesci țineau vorba, și așa și căpeteniile de slujitori, Divanuri, case, cerdac, făcute amine de acea treabă, cu lucruri de ambele părțile la sat la Movileni în malul Siretului, din coace, unde și soli străini cu daruri, erau veniți de la Unguri și de la câți-va domni din țara leșească. Și au trăgănat acea nuntă până a două săptămâni, cu mare petrecanii și bișaguri“.

— Radu Mihnea văzând nestatornicia turcească, prinde aminte și începe a strânge bani pentru zile negre. Ast-fel pe când era în Moldova avea deja depuși 87000 galbeni la o bancă venețiană. Domn în Moldova, conducător și al trebilor din Muntenia, de ôre-ce fiul său încă nu era apt 'a conduce, ajunge apogeul puteri sale. A dona domnie în țara Siretului ține de la 1623—1626 și este tot așa de sbnciumată ca și cele l'alte trei anterioare. Pe semne că avea parte numai de răsboaie și răscole.

— Intâmplându-se să móră banul tăărăsc, fii săi Mohamed și Șahin Gerai, voesc să răstörne dinastia turcească din Stanbul și să îl ia locul pe tron.

— În urma invasielor Tătarilor în ambele principate, Radu fuze în Suceavă, iar Alexandru Coconul într'o mănăstire.

În urma plângerilor domnilor la Pôrta Sultanul Murad IV-a cerând celor doi frați să se disculpe, ei aruncară vina pe Radu care să pusesse rân cu nația lor.

Miron Costin¹⁾ ne spune cu această ocazie, că Tecuceni și Covurlueni au eșit înaintea ôrdelor jefuitoare care veneau din spre Buzău încărcate de prăzi, „și le-au luat totă dobânda și robi“.

Să fi fost aceasta cu scirea vöevodului ori nu, acuzările ce se aduseră în potrivă-i, nu avură valöre, fiind-că Radu mörö în 13 Ianuarie 1626.

Asupra causei morței lui, precum și locului unde a murit să dăm rind cronicarilor.

Miron Costin²⁾ ne spune că intâmplându-se să ardă casele domnești din Iași, domnitorul se strămută la Hirău și „așa îndrăgise locul de la Hirău, cât în totă vara acolo ședea cu totă casa lui“. Apoi în alt loc, „Om boleac fiind Radul voevod și de mâini și de picioare, care bolă podagră și helegră se dice, o-au trăgănat viață îndelungată și acolo la Hirău și-au sfârșit viața“.

¹⁾ Miron Costin. op. cit. p. 286—289; Șincăi III p. 21.

²⁾ Hurmuzacki IV. 2. p. 390.

³⁾ Op. cit. p. 288. Cam. aceeași. Const. Căpit. l. c. I. p. 282.

¹⁾ Xenopol. Ist. Rom. III 470.

²⁾ Op. cit. p. 288.

Cele l'alte cronici¹⁾ sunt de același acord cu el. Apoi Miron mai spune ca și ceil'alți cronicari; „Osele Radului-Vodă cu cinste le-au pornit din Hirlău la țara Muntenască în mănăstirea făcută de densus în București, cu Hristea Vistieruicul. și cu Trufanda Postelnicu, și cu Costin, postelnicul al doilea pe atunci“.

Pentru ca să complectăm spusile lui, vom da mai la vale inscripția mortuară aflătoare pe piatra sa mormântală.

Mănăstirea Radu-Vodă, cu biserica ce are Hramul Sf. Troiță, fu zidită de Alexandru II cu gând să fie Mitropolie. Ea fu dotată cu proprietăți²⁾, și reîntrunusețată de Mihnea-Vodă; iar Radu³⁾ „face una din cele mai frumoase și, mai cu seamă, una din cele mai bogate biserici ale Bucureștilor și chiar ale țerilor române“.

Se știe că mănăstirea Radu-Vodă⁴⁾, pe timpul lui Mihai-Viteazul fu întărită de Sinan-pașa în urma luptei de la Călugăreni. Când însă marele vizir fuge înaintea trupelor lui Mihai și Sigismund, trece din nou la București, și strică tot cea ce întărise, luând cu sine și pe Mohamed-bei tatăl lui Radu Mihnea.

Mihail Viteazu crejând că biserica e pângărită, o lasă în părăsire, iar pe călugări îi strămută la mănăstirea Mihailu-Vodă; apoi pe timpul domniei lui Radu, se reface din nou tot cea ce fusese stricat. Fiul său Alexandru Coconul în anul 1624—27 prenoescu chiliile din curte și adaugă noui reparațiuni bisericii.

Dăm aci inscripția mortuară a lui Radu-

Vodă pnsă din ordinul fiului său Alexandru în 1626.

Su citescu ast-tel:

Accastă piatră de pre mormânt ou'ouan făcut, ou frimșețat dela ce și bine cinstit și de Hristos iubit creștin, Alexandru Vovod i ctiiorul; dumnealul celuia ce s'au prișăvit, intru fericită credință, celuia ce ce au fost bine cinstit și de Hristos iubit creștin, — Radu — Vovod ce au fost domn țări românești și Moldovei și multe răs-buic au biruit și iarăși au venit de la cinstita pörtă și au fost a doilea rind domn țerei românești, și și-alăsat steagul fiului său, ce e mai sus scris și iarăși (n) u dus de au fost domn țări Moldovei și acolo s' (n) u prișăvit intru celătatea Hirlău în luna lui Genarie 13 zile, Sămbătă, și cu mare cinste l-au dus trupul dumnealui și l-a îngrupat, în luna lui Februarie 5 zile, Duminică. Aci zac oșele dumnealui, Dumnezeu iarte (l) în (im) părășia crivului ad-vărata. În ani 7134.

¹⁾ Const. Căpit. Magna Ist. I. 263; Anonimă. idem. IV. 311; Șincai III. 20; Fotino III. 69.

²⁾ Hrisobulul lui Alex. II. din colecția Gr. N. Manu.

³⁾ G. Ionescu-Gion-București. Rev. Tiner. Rom. a. I. p. 387.

⁴⁾ Nicolae Costin. Apedice X în Cogălniceanu.

— Ca formă inscripțiunea este foarte frumoasă și poartă în josul ei mărcile celor două principate, — ca fond este neprețuită. Pe lângă că ne dă datele exacte, dar ne presintă și un resumat scurt istoric.

— În urma morții lui Radu, în Moldova urmează Miron Barnovski (1626—1629), generalul său, recomandat de el boerilor pe patul de moarte — În Muntenia, domnia lui Alexandru Coconul încetează în anul 1627, fiind înlocuit cu Alexandru Iliasi în a doua domnie.

Să aruncăm acum o privire asupra celor patru domnii ale lui Radu Mihnea, pentru ca să ne putem da seama, dacă Miron Costin îi dă pe drept numele de cel Mare.

(Ve urma)

Virgil'u Andronescu

Când privesc...

În tăcerea grea și tristă
 Ce domnește 'n cimitir
 Când privesc percută adesea
 La mormintele în șir,
 Mi se pare că de vecuri
 S' pierdută omenirea
 Dar peste pământ domnește
 Tacea morții; nesimțirea
 Numai cu piute morminte
 Rătăcesc fără de repaos
 Olu biet suflet fără moarte
 Călător pe veci în haos

Maria Popescu

DIAMANTUL

Doctorul Baraș, acela ce prin diarul „Isis“ sau „Natura“, precum și prin diferite alte scrieri remarcabile a răspândit pentru prima dată în Ro-

mania gustul pentru științele naturale, fiind atins de o boală incurabilă și a terminat ultima lecțiune asupra mineralogiei în clasa V, 1863—64 vorbindu-ne de diamant.

Lecțiune, ce nu o pot uita încă, terminându-o prin următoarele cuvinte: „Domnilor, ne dicea dânsul acum 35 ani, după cum vedeți, o petricică, o mică petricică, este în stare a feriți un om, a face dintr'un om neînsemnat, dintr'un țaran incult, un nobil. un om avut, un prinț chiar!!!

Ne vorbise de Orloff care a găsit în munții Urali diamantul coronei Rusiei, și căruia împărăteasa Ecaterina a II-a 'i dăduse pe lângă o avere de 1000000 ruble, domenii, pensii, titlu de nobleță, etc. etc. 'i făcuse fericit... dacă acesta se poate numi fericire?..

Diamantul, ce mulți filosofi, mulți sceptici îl desprețuesc, considerându'l ca o simplă piatră, are după cum vedeam din cele ce ne spunea Dr. Baraș o proprietate, ce ar face multe familii oneste însă sărace și muncitoare, să trăiască mai mulțumiți, fără lipsuri. Este adevărat însă, că dacă s'ar mai găsi multe matrâne, ca Cornelia, mama Grachiilor, această piatră n'ar mai prețui atât; ci ar avea o valoare mai moderată, mai potrivită cu importanța, și rolul ce joacă atât în industrie cât și ca piatră de ornament.

Rari sunt Corneliile, rar și diamantele! De aci provine scumpetea lor, din raritate, din greutatea de a le putea fabrica, sau mai bine din

imposibilitatea de a fi fabricate, care unite cu vanitatea, omenească cum și cu greutatea de a le fasona, de a le lustrui ac din această piatră obiectul cel mai scump, cel mai important pentru lumea avută!! Cu toate acestea câte diamante omenești sunt ignorate, desprețuite chiar!!! Câte mame nu ar trebui preferite acestor pietri, câți capi de familie, care muncesc zi și noapte spre a-și susține numeroasa-i familie, nu ar trebui încurajați și ajutați de cei avuți spre a putea da societății diamante producătoare iar nu sterpe și deșerte cum sunt acele pietre fermecătoare și nimitore!!! Dar ce să faci omului avut, care nu a îndurat miseria, care nu a cunoscut-o chiar, el, lenș prin obicei, crede, că omul, nu are altă menire de cât de a-și satisface plăcerile, a-și mulțumi egoismul, a fi laudat, a fi ascultat de toți. Crede, că aceste pietre lucitoare, scilpitoare îi vor da frumusețea, ce nu o are, ce îi lipsește sau pe care a pierdut-o!!! Crede că-i va da liniștea, îi va da mulțumirea după care alérgă.

Oh! cât de amar se înșală! Omul avut nu va căpăta prin pietri mulțumirea, ce o are muncitorul onest, care venind acasă cu câștigul zilei, găsește soția și copiii veseli de a-l revedea. Nu va avea nici odată fericirea, ce o resimte muncitorul onest și harnic când din prisosul muncii sale poate ajuta un nenorocit, poate veni în ajutorul unei familii de bolnavi, unei familii nenorocite!!! Voi

ce moșteniți milioane ar fi mult mai bine ca, în loc să cheltuiți sume enorme pentru niște pietre reci, în petreceri care vă ruinează și averea și sănătatea, ar trebui să vă îndreptați privirea în stratele societății muncitoare, în țărânumea atât de mult încercată, prin seceta din anul acesta și să dați o mână de ajutor omului nenorocit, omului muncitor și harnic, dar incapabil prin munca sa neobosită, să-și întrețină numeroasa lui familie, și veți simți o mulțumire, o fericire pe care nu ați putut-o simți nici odată.

Dar m'am depărtat de subiectul meu, de piatra numită diamant; eu toate acestea v'am vorbit de un alt diamant mult mai prețios, mult mai producător, mult mai interesant, căci v'am vorbit de mamele adevărate, care sacrifică nopți întregi pentru a câștiga cu ce să-și susțină copiii, care nu să uită că și ruinează sănătatea numai ea să potă da societății niște diamante producătoare, ce rar le găsim în ziua de azi. V'am vorbit de omul neobosit, harnic și muncitor, căruia nu-i ajunge, nici ziua, nici noaptea, spre a putea câștiga atât cât ar dori ca să întrețină familia sa. În fine să viu a vă spune, ce este această piatră atât de mult căutată de lumea avută, nimic alt de cât un cărbune, care arde și în cenușe se preface.

Dar sunt puține diamante femei, puținii bărbați diamanți, după cum sunt puține diamante sau cărbunii cristalizați. Căci când omul ar ajunge

să potă fabrica diamantul, prețul lui ar scădea, după cum n'ar fi nici ceva remarcabil, când fie-care om și-ar cunoște datoriile și drepturile sale, și și-ar îndeplini pe unele și nu ar abuza de altele. Atunci unele și altele ar deveni lucrări comune și prin urmare neinteresante. Atunci avuții și-ar arunca cu drag ochii spre cei nenorociți ca să fie mai puțină miserie în lume, sau să o facă să dispară.

Diamantul, fiind un cărbune curat în știință se notează cu litera (c), el cristaliză în sistemul cubic (octaedri dodecaedri romboedali, scalenoedri, din sistemul cubic), are fețele și muchiile cubice, e de obicei incolor, câte-o dată însă are culore galbenă, albastră sau neagră.

Este fosforescent, luminează în întuneric, rău conducător de căldură și de electricitate, cu refracție dublă și foarte refrigent, densitatea variază între 3,50—3,55, însă este corpul cel mai dur dar friabil.

Tote aceste proprietăți le veți găsi în orîce tractat de mineralogie sau de chimie, mai mult încă, veți găsi diamantele cele mai principale, dar scopul meu prin acest articol nu este a vă da aceste detalii, ca să nu fiu tratat că am copiat cutare orî cutare tratat de mineralogie, orî chimie, voi să fiu original, voi a vă da ceva nou, voi a vă arăta o metodă prin care s'ar putea fabrica diamante artificiale, a face, a sili cărbunule să se cristalizeze — Ideia nu este nouă, încercări s'au făcut destule,

care au ajuns până la un ore-care rezultat favorabil, formând diamante microscopice, pôte ca metoda mea să meargă mai departe.

Știu dinainte că ideia mea nu va fi aprobată pentru moment, pôte alții să o reia și să o perfecționeze.

De ore-ce diamantul propriu zis sau briliantul, care nu diferă de cel dintăiu, de cât în modul, cum este tăiat și lucrat, nu este de cât cărbune cristalisat pe cale ignosă; cred că el se pôte fabrica izolându-l cu totul de oxigen, care îl consumă sau mai bine îl transformă în acid carbonic. Cărbunele izolat de oxigen și supus la o temperatură foarte mare, fie în furnale puternice, fie supus unui curent puternic de electricitate, urmăză să se topescă, de ore-ce această se constată în diamantele naturale ce găsim.

Cărbunele s'a topit, zic unii învățați, dar nu produce de cât niște diamante microscopice, și acelea negre. Cărbunele supus unui curent electric puternic, care e în stare de a topi platina a produs chiar diamante dar tot microscopice, experiența făcută în anii din urmă în Franța.

Prin urmare nu sunt singur, care mă gândesc la modul cum s'ar putea topi cărbunele, în puținele ore ce am disponibile, alți încercă și vor încerca încă, expun o idee, care pôte nu este realizabilă dar pôte va îndruma către o cale mai bună în cercetările ulterioare.

Ideia mea sau metoda mea în a topi cărbunele este următoarea: în

tr'un furnal se topăște fer, orî oțel, chiar platină de este posibil, în această materie topită, se vără un vas refractoriu cu gura în jos, înainte fiind astupat tot cu materie refractorie, după ce s'a pus într'ansul cărbune curat. se va ține cufundat în metalul topit apăsându-l cu greutate pe fundul vasului. În acest vas ca fondant al cărbunelui se va pune: orî o cantitate 6re-care de hidrogen, orî puțin sulf, orî puțin aur, orî fer, sau combinate două din acestea sau mai multe, experiența va dovedi care este fondantul cărbunelui. Cu modul acesta cărbunele supus unei temperaturi înalte se va topi dacă vom face ca căldura furnalului, sau a curențului electric să funcționeze încă cât-va și să fie cu totul izolat de oxigen. Am făcut în această privință 6re-care încercări și am ajuns și eu a produce diamanturi microscopice, de și nu am făcut experiența de cât în bronz topit. Supun această idee sau metodă 6menilor de știință și a celor care dispun de mijloce pentru a face atari experiențe.

Cred însă că acest articol, dacă nu va provoca cuiva dorința de a încerca metoda mea, spre a fabrica diamante artificiale, dar p6te se vor găsi 6meni avuți, care vor căuta să ajute femeile diamant și bărbați diamant desemnați mai sus și aș fi fericit dacă aș atinge cel puțin acest țel mai ales astă-6rî în criza teribilă prin care trecem.

I. G. Petrarca

Cred și eu....

Se țice c'a fost odată
Un vestit judecător
Cu a cărui judecată
A pus gr6ză în popor
Nu era prea inv6țat
Dar era f6rte bogat.
În cât tot în avuție
Trăind vecinic iarnă, vară
Nu știa de sărăcie
De e dulce or amară
Și adesea judecata
O împărțea cu lopata
Ast-fel când un debitor
Ar fi fost acționat
De către vr'un creditor.
Acest vestit magistrat
Întreba pe debitor
Cu un ton impun6tor:
— Că ești dator te cunosc?
— Da, v6 rog, mărturisesc
— Și pentru ce nu plătești?
— De... acum nu mă 'nlesnesc
Dar v6 rog mă 'ngăduiți
Și plătesc, sigur să fiți
— Cum așa, p6te nu vrei
Acum banii a-i r6spunde.
— Ba nu 6eu, pe ochii mei,
Dar acum nu am de unde.
— Și mare sumă e să dai
De spuî că acum nu ai?
Datoria cât de mică
Mare-i pentru cel ce n'are
Și din contra-i nă nimică
Când ai, d'ar fi cât de mare,
Iar a mea de vrei s'o știi
E de lei o sută mii...
— Și astă sumă țici că-i mare
În cât de când tu trăesci
Nu ai putut fi în stare
Nici atât... s'agonisești?
Atunci dar ești un nemernic
Și în lume nu ești vrednic,
Deci vei merge la 'nchis6re
Căci nu meriți a trăi

Liber sub cerul cu sóro
 Bine-faceri a primi...
 ..Audi, audi... ce mişei...
 Nici 100 mii de lei...!
 Tot ast-fel şi alte dăţi
 Rënd pe rënd mulţi debitori
 Pentru diferite plăţi
 Reclamaţi de creditori,
 Fără multă socoteală
 Fără vorbă nici tocmelă,
 D'a dreptu-aū fost condamnaţi
 Ne avënd cu ce plăti
 Şi la 'nchisóro băgaţi
 Căci nu merit a trăi
 Să nu-şi strângă cine-va
 Nici atât în viaţa sa!!!
 Ađi așa, mâino așa
 Lumea rabdă 'ngăduesce
 Inşă într'o cli când-va
 Ca orî ce 'nceput s'îrşesce,
 Căci ulciorul la fântână
 Prea des nu póte să ţină,
 Svoul inşă mereu creşce
 Precum se întemplă-adesce
 Şi cu timpul se măresce
 In cât vestea se dusesce
 Până în ţeri depărtate...
 De așa fel de dreptate...
 Dar odată doni datornici
 Din tineri cetăţeni
 Prea isteţi şi cei mai ghetnici
 Intro mii de pământeni,
 Pun la cale chibzuese
 Şi in fine hotărâse:
 Să-î facă poliţelia
 Domnului judecător
 Şi să-î fure avuţia
 Până şi cuţit, topor...
 Ca să vadă nu cumva
 Acum se va îmbuna!
 Lucru qis s a şi făcut
 Şi într'o clipă, cât gândesci
 Repede a la minut
 Precum nici 'ţi inchipuesci,
 Acest bogat magistrat
 A rămas sărac curat...

Ce vaete, bocituri
 Căci comóra i-aū furat
 Ce blesteme 'njurături
 Pe tâlhari ce i-aū seăpat,
 Dar zadarnic, o târđin
 Şi in casă o pustiu...
 Iar a dona qî pe dată
 Eşti datornici iscusiti
 Se presint la judecată
 Fórtă bine pregătiţi,
 Reclamând unul din ei
 Mica sumă de doni lei
 De la cel-alt debitor
 Cerënd a se condamna
 De către judecător
 Chiar acum a-î achita
 Magistratul necăjit
 De şi fórtă umilit,
 E surprins de astă trébă
 Şi ast-fel către debitor
 S'adreséză şi-l întrébă
 Cu un ton mângăietor.
 — Spuneţi drept cât datoraţi?
 — Numai suma de doni lei,
 — Şi de ce n'o achitaţi?
 — N'am de unde, jur pe deî!
 Mă jur chiar pe capul meū...
 — N'ei de unde...
 ...Cred şi eu...!

.....
 Cum vedeţi judecătorul
 Se făcuse-acum cuminte
 Şi fórtă blând cu poporul
 Se purtă d aci 'nainte
 Căci nu mai avea bogăţie
 Şi gusta din săracie...
 Tot ast-fel şi ađi in lumo
 Mulţi bogaţi sunt mândri dărji
 Cu săracul fără nume
 Şi nu cred celor flămânđi
 Iar când şi ei flămânđesc
 Fórtă mult se îmblânđesc...

Bucuresei Iunie 1899.

I. Popescu Copuz

CRONICARII GRECI CARI AU SCRIS DESPRE ROMÂNI

Puțin și aproape nimic nu se știe despre Cronicarii greci, cari au scris despre Români scrieri foarte însemnate pentru istoria națională. Până maiacum căpți-va ani, nu au fost cunoscute de loc scrierile lor. Meritul descoperirii lor se datorește eruditului profesor universitar C. Erbiceanu, care cel întâi căutând prin toate bibliotecile din Lucești și Iași, și examinând cu atențiune, vrednică de laudat, a găsit o mulțime de manuscrise grecești cu diferite conținuturi. Iar aceste, D-l Erbiceanu a dat și peste câte-va scrieri istorice, lucru, care l-a făcut pe D-sa să le traducă și să le dea publicității. Iar cum la noi, există indiferența pentru scrierile istorice, scrierea aceasta a rămas foarte puțin citită. Trebuie să notăm că D-l Erbiceanu e și un erudit, care s'a ocupat de manuscrisele grecești.

Nu am de loc intenția să fac o dare de seamă asupra acestor opere, ci numai voiesc să dau câte-va indicațiuni, care sunt foarte pretioase, asupra Cronicarilor și asupra scrierilor lor. Din scrierile lor se vede de multe ori limbușica care caracterizează pe toți Fanariotii, aceasta din cauză că textele lor erau în scrisă legănată cu Domnii fanarioti, pe cari chiar îi diviniseră pentru a le obține favorurile. Iar între acești învețați, numai *Doctorul P. Daponte*, a scris în limba greacă veche, iar Mavrocordat și cei-lăși au scris în limba modernă. Aceștia sunt: *Chesarie Daponte*, care a scris cronici, copriind anul anii de la 1648—1704; *Neculai Chipariu*, despre evenimentele întâmplate la 1716 sub Mihai Racoviță; *Profrsorul Teodor*, despre «viața lui Mavrogheni» și *Protosinghelul Nacu Râmniceanul* despre «Originea Românilor» și evenimentele de la 1768—1810. Cei mai însemnați sunt Daponte și Nacu Protosinghelu, care de și a scris în grecește, este însă Român. Voi rezuma în câte-va cuvinte viața și scrierile fie-cărui din acești cronicari.

I. *Constantin Daponte* numit Chesarie în călugărie s'a născut la 1718 în insula *Scopelo*. Tatăl său fusese consul al Veneticilor. Primele studii și le-a făcut în orașul său natal, apoi prietenii săi îl trimiseră la Constantinopol. Aci este recomandat lui *C. Ventura* interpretul hotel otomane, care îl recomandă lui *C. Racovița* și acesta tatălui său *Mihai*, care era Român în Muntenia. Astfel Daponte veni în Lucești, abia în etate de 17 ani.

Racovița fiind mazilit, *Constantin Poldu* îl ia sub protecția lui în Moldova, și întore'ndu-se iar în Muntenia în ajunul rebelului între Turci, Neamți și Ruși, avu ocazia să îl descric cu toate amănunțele. Atât în Moldova cât și în Muntenia el urmă cureserile la Academia. *Constantin Mavrocordat* venind în Moldova, Daponte îl umbrăză ca secretar. Avea o predispoziție așa de mare pentru poezie, în că nu numai scria, ci chiar vorbea în poezie, ba și l'a în expunere el adesea amesteca glume cu lucrul scris.

Fiind-că avea trecut la Domnitor, inimicii lui calomniat de trădător și Vizirul poruncește Domnitorului să-l trimită la Constantinopol. El fugi în *Crimea* și împreună cu Haful se duse la Constantinopol, dar Vizirul îl aruncă în închisoare. Scăpând de aici se duse în insula *Fipsoi*, unde se călugări. Mai făcu o vizită în țările române spre a aduna bani pentru *Marea Xiropotanul* și umblând în diferite locuri, el a scris neînceput. După multă vreme călătorii prin Hios și Smirna el mori în *Marea Xiropotanul* la 1784.

El scris în grecește în poezie, cu câte că știa și românește, *Cronica răscoalii de 4 ani* de la 1750—1759 intitulat *Antzii Epitaphice*. Pe lângă acestuia scris *Catalogul omnilor înarmatei*.

II. *Neculai Chipariu*, grec din Arcadia, era cunoscut Domnitorului Mihai Racoviță; probabil că a fost om distins și numit chiar profesor la Academia din Iași. Nimic altă nu se știe despre d'nsul. A scris *Rebelul lui Mihai Racovița cu Austriacii* la 1726.

III. *Teodor* a fost originar din Trapezunța

a fost profesor la Academia din Iași și apoi la cea din București. I e la el ne-arămas mai multe scrieri mult, epigrame și discursuri precum și «*Viața lui Mavrogheni*».

IV. *Petru Depasta* a trăit timpul lui Constantin V. V. și încă mult timp după mărtea lui. Fiind doctor, fu trimis de Domnitorul Mavrocordat la *Memis Paga*. In scrierea sa, el laudă *viața lui Mavrocordat* și faptele lui atât in Moldova cât și in Muntenia până la 1761. El nu descrie numai faptele ci se silește a modifica fie-care întâmplare legând-o de fatalitate. Cunoștea bine literatura greacă precum și limba veche, de aceea scrierea a făcut-o in limba aceasta. Intrebunțază tot de felul de forme ale sintaxei Elene, așa că pare unele locuri că vorbește să și ascundă ideea sa. Scrierea sa este o operă mai mult literară de cât istorică, căci transformă «*viața* lui Mavrocordat» într-o dramă a căui desnodământ fatal este exilul său la *Chios și Lemnos*. Chiar și numele propriu părandu-i-se urâte le înlocuiește adesea. In general scrierea este însemnată prin erudiția și frumusețea sa.

V. Cel mai însemnat însă dintre toți, e *Naum Protosinghelu*, care, cum am spus, este Român. Înaintii săi sunt originați din Transilvania, din satul *Hieno*; iar el s'a născut in satul *Corbi* din județul Muscel. la 1764, după cum el singur ne spune. Protopopul tatăl său, îl aduse în București și îl dete să învețe grecește și românește până la 12 ani. Filaret ajungând episcop de Râmnicu-Nou-Severin, ia pe Naum pe lângă sine; apoi fiind ales Mitropolit, îl aduse în București unde umă la Academie. Pe lângă că știa grecește și putea să știe perfect in această limbă, aci se perfecționă învățând Latina și Franceza. El singur spune că și-a primit educațiunea, între egumeni și archiereși.

In timpul războiului din țară între Ruși și Austriaci, sub domnia lui Neculai Mavrogheni, fugi ce la Râmnic, împreună cu mai mulți boieri și egumeni peste Munți in Banat. Aci stând 7 ani, a putut să învețe bine limba

germană. Cât stete acolo a fost profesor de limba greacă.

Intorcându-se din Austria, după terminarea războiului, veni pe lângă Constantin episcopul de Buzău. După mărtea acestuia rămânând fără protector, el dă o jalbă la divanul lui Grigore Grigore Ghica, in care se plângea contra Fanarioșilor, a simoniilor și a stărei proste in care se găseau preoții. I s'a dat și lui Naum igumenia Sf. Apostoli din București, unde nu stete multă vreme.

Naum scria tot atât de bine grecește ca și românește. Manuscrisele descoperite până acum, in număr de 23, sunt scrise parte in grecește, parte in românește. A fost un om erudit și aceasta v'o arată faptul că știa și înțelegea, Latina, Germana și Franceza. Pe lângă că nu era bigot, ca mai toți călugării, el avea un mare dor pentru înflorirea neamului său; era greu a spua adevărul sub un guvern și un cler stăin, de aceea a ramas tot Protosinghel.

La Academia domnească de la Sf. Sava erau o mulțime de profesori greci, care erau bine plătiți. Acești profesori găseau adăpost și garanție in țările românești pentru a și exprima liber cugetările lor. I e la acești greci care predicaū patriotismul și naționalismul pentru Greci, se foloseau și studenții români, care vedeau că poporul român e împilat sub jugul fanarioșilor. Și Naum a profitat de aceste lecții și l-a aplicat la poporul român. Că era adevărat român, și că avea durere de patria sa, se vede dintr'o notiță anonimă in care se plânge de starea in care se află țara sub Fanarioși. Ia început in tinereța sa, Naum iubea pe călugării greci, mai târziu însă a priceput adevărată starea lucrurilor și atunci a început a striga contra lor. Mergă in toate părțile după documente și imitând pe Maior și Șineai, caută să demonstreze romanitatea noastră. In lucrarea sa despre *Origina Românilor* se bazează pe documente și une-ori citează pe autorii latini și bizantini.

După venirea din nou a Grecilor la 1827

Naum se retrage la M-rea Cernica și se ocupă cu dăscălia. Chiar el spune că avea ocupația de profesor. La Cernica el traduce din grecește *Istoria hisericăscă*, dar nu o sfârșește. Cătră finele vieții, îmbracă haine de schimonach. El môle la 1839.

Naum avea și talentul poetic. În poeziile sale se ridică în contra străinilor jefuitoři. Descrie în mod ironic vitejia eteriștilor din Muntenia.

Pe lângă cărțile ce le-am citat. Naum a mai scris și altele, între care 5 gramaticii în grecește și românește, și trei volume de acte și documente relative la Țară de la 1670—1828. Aceste din urmă se află la Academia Română. Lista manuscriselor sale este publicată de D-l Erbiceanu în *Cronicariți greci* (introducere p. 58).

E. Nemiș.

In schit

În micul schit lângă altar
De piatra rece înghesușiată
Se roagă călduros o maică
În șasa sfintei prea curată

Dar când îi fulgeră prin gînd
Iubirea ei nesfeciată
Deoana scumpă-a vieții sale
În negrul haos acincită

De buze-î moare rugăciunea
Cum moare cîntul pe o vietră
Iar printre genele-î stufoase
O lacrimă i se strecoară

Maria Popescu

NAPOLEON I

Reflexiunile sale despre divinitatea creștinismului și Mântuitorului lumii.

Vorbiți zice Napoleon, despre Confuciu, despre Zoroastru, despre Numa și despre Mahomet; dar între aceștia și Iisus Christos este mare diferență; căci tot ce a făcut Iisus este lucru, care nu pôte fi făcut de cât de D-zeu, pe când faptele aceloră nu sunt de cât fapte de omeni.—Acțiunea acestor muritorî fu terminată cu viața lor, cultul lor li s'a stabilit cu forța.

Din contra Iisus ascéptă tot de la faptul morții sale.

Din aceasta nu pôte ver cine să înțeleagă, că aceasta este o cale cu totul streină de a ajunge la rezultat? Cine nu pôte înțelege că încrederea lui Iisus de a accepta totul de la mórtea sa este o încredere supra-umană și o realitate neexplicabilă? Iisus Christos de și avea numai căți-va discipoli, cu toate acestea fu condamnat la mórte; El móre ca obiect de ură al preoților Judei, desprețuit de națiunea sa, delăsat și contradis de ai săi. Și cum se putea să fie alt-tel cu Iisus, care anunțase mai înainte ceea-ce era să se facă?

„Mă vor prinde, mă vor crucifica, dicea El; voi fi delăsat de toți, primul meu discipol se va lepăda de mine, la începutul supliciului voiți lăsa pe cei răi să facă ce vor vrea, dar în urmă Justiția divină fiind satisfăcută, păcatul original fiind expirat prin supliciul meu, legătura omului cu D-zeu va fi renoită și mórtea

mea va fi viața discipolilor mei. Atunci ei vor fi, fără mine, mai tari de cât eu mine; căci ei mă vor vedea înviaț; mă voi înălța la cer și le voi trimete spiriul care-î va instrui, spiriul crucei îl va face a concepe evanghelia; în fine ei vor crede într'ênsa, o vor predica și vor convinge tot universul".

Acastă promisiune, numită de Ap. Paul *nebușia* crucei, această predicțiune a celui cruciflipt s'a împlinit ad literam... Chiar modul realizării este și mai minunat de cât promisiunea. Spre realizarea aceasta n'a decis nici o zi, nici o bătălie, ci o luptă începută de apostoli și întreținută de sucesorii lor.

În acest rebel toți regă și toate forțele pământului stau contra, fără a avea contră-le o armată, ci o energie misterioasă, căți-va omeni, cari nu aveau alt semn de cât o credință comună în misterul crucei.

Ce minune! Instrumentul de supliciu al lui Dumnezeu, omul devine arma discipolilor! Ei poartă crucea în tot universul cu convicțiunea, că *Iesus Christos a murit pentru mântuirea omenilor*.

Cât sânge vărsat de ambele părți! câtă furie! Din partea lui iritațiunea și toate furorile ură și ale violenței; din partea discipolilor lui Iesus dulceață, curaj și resemnațiune înfinită.

Într'un îndelungat timp cugetarea luptă contra brutalității, conștiința tuturor viciilor, Sângele creștinilor curge în șiroaie. Ei mor sărutând

mâna aceluia care îi ucide. Numai sufletul protestă, pe când corpul se lăsa a îndura toate torturile. Pretundenți creștinii cad (mor) și pretundenți sunt triumfători.

Îmi vorbiți despre Cesar și despre Alexandru, despre cuceririle lor și despre entuziasmul lor ce sciură să aprinză în inima soldatului pentru al duce cu ei în expedițiuni aventurose! dară aici trebuie să se văză prețul onorei soldatului, prețul victoriei; aici, dice Napoleon, trebuie știut că este efectul natural al disciplinei militare și rezultatul unei comande abile și legitime. Și cu toate acestea, cât a durat imperiul lui Cesar? Cât timp s'a putut susține intusiasmul soldaților lui Alexandru. Ei saun bucurat de aceste omagii o oră, o zi, în timpul comandei, și cel mult în timpul victiei, după caprițiul numărului și al întâmplărei, după calculele strategiei și, în fine, după șansele rebelului.

Și dacă victoria infidelă i-a părăsit, le-a întors spatele, vă mai puteți ore îndoii despre încetarea intusiasmului? Eu vă întreb influența militară a lui Cesar și Alexandru s'a prelungit ea dincolo de mormânt? Puteți a vă închilipi un mort făcând cuceriri cu o armată credincioasă și cu totul devotată memoriei lui? Puteți a vă închilipi o fantomă, care are soldați fără soldă, fără speranță pentru această lume; o fantomă care să inspire soldaților perseveranța și tot felul de privațiuni? Vai!! corpul lui Turenne era încă cald, când armata

sa decampa (se desfăcea) înaintea Montecucului! și pe mine m'au uitat armatele mele, încă trăind eu. după cum pe Anibal l-au părăsit și uitat armatele cartaginese.—Eacă puterea noastră ca ómení! o singură Bătălie pierdută și adversitatea (neurocirea) ne ia amici. Cați ca Iuda am vădút împrejurul meu! Ah! dacă eu n'am putut induplica pe acești mari politici, pe acești generali, cari m'au trădat, dacă ei n'au recunoscut numele meu și au negat miracolele adevăratei iubiri de patrie și ale fidelității; dacă eu, care i-am dus adesea la victorie, n'am putut, trăind chiar, să încălzesc aceste inimi egoiste dară fiind eu înghețat prin mórte. voi putea óre a le mai întreține și redescepta zelul? Puteți a vă închipui pe Cesar ca imperator etern al senatului roman din fundul mormântului guvernând imperiul și veghind asupra destinilor Romei? Acésta este istoria invasiunii și cuceririi lumii prin Creștinism!! Eacă dară puterea D-zeului creștinilor și minunea perpetuă a progresului credinței și a guvernării bisericei sale.

Popórele trec, tronurile cad, ear biserica rămâne, care dară este puterea ce ține în picioare această biserică atacată de oceanul furios al mâniei și al disprețului secolului? Care este brațul, care a preservat'o un timp de 18 secole de atâtea uragane, cari au amenințat'o de a o înghiți?

În verí ce altă existență (ființa) afară de a lui Iisus Christos, câte

imperfecțiunii, câte vicisitudini, care este caracterul, care să nu se induplicice (incovoe) abătut de óre-cari obstacole? Care este individul, care să nu se schimbe după evenimente și locuri care să nu se supună la influența timpului și care să nu facă transacțiune cu moravurile și pasiunile, cu necesitățile ce se ridică peste dânsul?

Desfid pe verí cino de a-mi cita vre-o ființă afară de a lui Iisus Christos, care să fie liberă de acésta alternațiune, de aceste pete și vicisitudini?

Din prima di și până în ultima Iisus este același, maiestos și simplu cu totul sever și cu totul blând. Într'o continuă relațiune de viață publică, Iisus nu dă loc nici odată de critică; purtarea sa atât de prudentă răpește admirațiunea printr'un amestec de forță și de dulceață În vorbire și fapte Iisus este luminos, imutabil și impasibil. Se dice că sublimul este un tras (caracteristic) al divinității. Apoi ce nume se póteda aceluia, care reunește în sine toate trásurile sublimului? Nu esto óre D-zeu acela care întrunește acestea?

Mahometanismul, ceremoniile lui Numa, instituțiile lui Licurg, politeismul și legea mosaică chiar sunt mai mult opere de legislațiunii de cât religii: În adevér fie-care din aceste culturi să repórtă mai mult la pământ de cât la cer. În aceste legislațiunii și culturi se vorbește și tratează mai mult de un popor și despre interesele unei națiuni—Și nu

este óre evident că adevărata religiune n'ar putea fi circumscrisă la o singură țară?

Veritatea trebuie să îmbrățișede universul. Ast-fel este creștinismul, singura religiune... care proclamă unitatea și fraternitatea speciei umane. Singura, care asigură tuturor, fără distincțiune de adevărata patrie, sinul lui D-zeu creatorul. Iisus Christos probează că El este fiul lui D-zeu al celui etern, prin disprețul timpului toate dogmele sale înseamnă unul și acelaș lucru: *Eternitatea*. Așa, după cum orizontul imperiului lui Iisus Christos se prelungește înfinit! tot ast-fel și el împărătește dincolo de viață și de mörte, trecutul și viitorul sunt de o potrivă ale sale; imperiul verității are, și nu póte să aibă, într'adevăr, altă limită de cât minciuna. Ast-fel este imperiul evangheliei, care îmbrățișază toate popórele. Iisus a obținut domnia asupra geniului uman: El a făcut din lume, societatea saú națiunea ómenilor onești, pe cari îi cheamă la o viață perfectă.

Mahomet fără indoeală, proclamă unitatea lui D-zeu: acéstă veritate este esența religiunii sale, este dogma principală a Mahometanismului, nu pot contesta nici eu; dară totă lumea știa ca Mahometanismul fiind un amestec de prescripțiuni imprumutate din legea lui Moisi și din alte religiuni, afirmațiunea despre existența lui D-zeu nu o face de cât tot după Moisi și tradițiunea Judaică.

Materia saú fondul celor alte dogme ale Alcoranului este product al spi-

ritului, saú al imaginațiunei lui Mohamet, Alcoranul este o carte plină de confusiune și de obscuritate, este o carte a unui morator pasionat, care se turmentă pentru a rezolva în mod ingenios cestiuni, cari sunt mai înalte de cât geniul, și nu ajunge de cât la turpitudiní (lucruri de rușine).

Decí, Mohometanismul nu este adevărat de cât numai întru cât se readimă pe biblie și pe sentimentele înăscute despre credința în D-zeu.—Tóte cealaltă parte a *alcoranului* nu este într'adevăr de cât o sistemă îndrăzneată de dominațiune și de invasiune politică.

În Mahometanism pretutindení nu se vede de cât omul ambițios. Nu se vede de cât adulatorul ril (om de nimic) al tuturor pasiunilor celor mai plăcute inimei omului! adică al plăcerilor, cari ating și ademenesc sensibilitatea cárnei *Σαρκός* consacrandu-se sensualității. El bine către veritatea lui D-zeu tărăsce pe ómeni Arabul (Mohamet) saú către seducțiunea tuturor veseliilor permise în această viață și promise ca speranță și recompensă în cea-laltă.

Mahomet trebuia să răpească, să atragă un popor; pentru acésta îi fu necesar a face apel la pasiuni. la fericire! el a reușit, dar cauza triumfului va fi cauza căderei sale.—Mai curând saú mai târziu cruciatorul va dispărea de pe scena lumii și crucea va rămânea în lume.—Sensualismul ucide cu totul națiunile ca și pe indivizi, care aú neînțelepciunea de a face dintr'ensul basa existenței lor!

Ce este și mai mult, acest profet fals se adresează la o singură națiune; și a socoti ca necesar de a lua asupra-și două roluri: rolul de om politic și rolul de om religios.

Într'adevăr, el a cucerit și posedat totă puterea de om politic; nici prestigiul de om religios nu i-a lipsit; dar nu s'a putut bucura de realitate. Nici odată el nu a dat probe despre divinitatea misiunii sale. Odată său de două ori a voit a se rezema pe miracole, și spre rușinea sa, nu izbutește.

Nimeni nu crede în miracolele sale, pentru că nici el însuși nu credea într'ensele; cea ce probează că el nu este atât de fericit, cât și imagina cine-va de a impune miracolele sale.

Dacă titlul de impostor convine numelui lui Mohamet, apoi acest titlu repugnă totalmente cu numele Iisus Christos, pe care, cred că nici un inamic al creștinismului nu a cutezat a-l defaima.

Intermediu nu exista: Iisus Christos sau este impostor sau este D-zeu.

Iisus Christos n'are ambițiuni pământească. El este consacrat exclusiv numai misiunii sale cerești. Lui îi era ușor de a executa o mare seducțiune și de a avea putere, să devină un om politic. Tote ar fi concurat la acesta și toți ar fi mers înaintea lui asigurându-i succesul, dacă el ar fi voit acesta.

Judei așteptau un Mesia temporal, care trebuia să subjughe pe inimicii lor, un rege, al cărui sceptru să readucă totă lumea sub dominațiunea

lor. Într'adevăr, aci era o încercare grea de invins și un element natural de usurpațiune. Iisus este primul care cutează să atace în public interpretațiunea greșită a santei scripturii.

El și propuso a demonstra, că aceste victorii și aceste cuceriri ale lui Mesia sunt victorii spirituale, adică el explică cum că în Santa scriptură este vorba despre combaterea și roprimarea viciilor, despre subjugarea pasiunilor și despre invasiunea pacinica a sufletelor, și că dacă Santa scriptură anunță sgomotoasa subjugare, supunere a universului, acesta se refereste la o a doua venire, care va fi la finitul lumii.— Iisus are o deosebită grijă de a inspira această explicațiune spirituală discipolilor săi.— Adesea Judei stăruiesc de dânsu de a primi să se facă rege. El depărtează de la fruntea sa coróna; nu o voește; El voește o altă corónă, pe care Santa Fecioară, mama sa, i-a preparat-o, că el va pune pe fruntea sa coróna de rege prin marele său sacrificiu.

Iisus Christos nu pactisă cu celelalte slăbiciuni omenești. Seusurile, acești tirani ai omului, sunt tractate de către Iisus ca niște sclavi, cari trebuie numai să asculte și să nu comande nici odată. Vițiile sunt pentru El obiectul arei celei mai neimpăcate. El mortifică pasiunile, cari sunt elementul natural al marilor succese. El ca stăpân vorbește naturei umane celei degradate, vorbește ca un stăpân mâniat, care cere o espiațiune. Cuvintul său, de și cu totul auster,

cu toate acestea, se insinue în suflet ca un aer subțire și curat; conștiința prin acest cuvint este pătrunsă, în tăcere este induplecată și convinsă.

Iisus lasă la o parte politica, care este de pripos pentru adevărații creștini, cari adoră dogma fraternității.

Eacă dară un om deosebit, iacă un pontific și o religiune, care este intr'ad. vēr, separată de toate cele-l'alto religiunii.

(Va urma)

Ec. om. Gh. Rădulescu

CEREAÎ ADESEA...

Cereaî adesea să cânt plăcerea,
Când era vorba d'amiei mei
Lira mea însă chema durerea,
Făcând să sune cordele ei.

Voese și acum să cânt plăcerea
Lira mea însă, plânge eu dor,
Căci zace într'ănsa de mult durerea
Oh! a'ți mai spune e 'ngrozitor

În multe rinduri am tot cercat
Să nit necazuri ce am întâmpnat,
Dar rana ce este 'n pieptul meu
Mă face să sufăr, să plâng meren

Unde ?

Unde crești că'i mântuire
E păcatul cel mai mare,
Unde crești că'i sfătuire
Interesu 'n ochii îți sare.

A suferi în tăcere
Este chinul cel mai greu
A nu simți vre-o plăcere
Este a suferi meren.

Viran

INSULA ȘERPILOR

Tradițiunea despre insulă

Frumoasa tradițiune despre insula Lence o găsim în întregime la Flaviu Arrian contemporanul lui Adrian.

Dacă din dreptul gurei Psilon plutesc cu vântul de N. în spre largul mării, îți stă înainte o insulă pe care o numesc unii insula lui Achille alții însă cursa lui Achille, alții în fine Alba pentru culórea sa. Se zice că Thetis a scos-o din mare pentru fiul ei și că Achille o locuiesce.¹⁾ În adevăr că se găsește în ea un templu al lui Achille și o statuie de lemn care este o lucrare vechie. Insula însă este deșartă de ómeni și o păscută de capre nu multe la număr, pe care cei ce se opresc le aduc jertfă lui Achille. Și daruri multe sunt puse în templu precum fiole, inele și lucruri mai de preț.

Toate aceste daruri sunt înclinate lui Achille și inscripțiile de pe ele, unele în latinesce altele în grecește în fel de fel de metre sunt lăndo iarăși pentru Achille. Iar unele sunt și pentru Patroclu, de óre ce 'l cinstește și pe Patroclu împreună cu Achille acei cari voese să plăcă lui Achille. Și mai locnesc pe insulă o mulțime de pasări fulice, lări și coturnice de mare neenumărat de multe. Aceste pasări servese templul lui Achille. În fie-care zi de dimineață ele sbóră spre mare și apoi de la mare muindu-și aripile sbóră repede spre templu și 'l stropesc. Când este stropit în de ajuns, ele mătură podeala tot cu aripile.

Unii istorisesc că: dintre cei ce se cobóră pe insulă, cei veniți inadins, aduc pe corăbii victime, pe cari parte le lasă libere în ouórea lui Achille; iar cei cari vin împinși de vre-o furtună, de vreme rea, cer de la însuși zeul o victimă întrebând pe oracol în privința sacrificiului, dacă nu e mai bine și mai folositor să înjunghie pe accia, pe care au ales-o după chibzuiala lor

1) Arctinos în Etiopida vorbește în acelaș sens.

pe când partea, depunând în acelaș timp și prețul care li se pare lor potrivit.

Dacă oracolul îl respinge—câci se află și oracole în templu—ei adaogă la preț, dacă iar respinge adaogă iarăși, până când primind, ei cunosc că prețul e de ajuns. Atunci victima stă de voia ei și nu mai fuge. Și în chipul acesta bani mulți sunt dăruiți eroului drept preț al victimelor.

Se mai dice, că Achille se arată în vis, celor ce se cobără pe insulă, iar celor ce plutesc, când nu sunt departe de ea li se arată pe mare și le spune ce parte a insulei este mai bună pentru debarcat și pe unde să se apropie. Alții mai spun că fiind în veghere, li s'a arătat Achille pe catart ori pe vârful antenei în acelaș chip ca și Dioscorii.¹⁾ Cu atâta dóră, Achille mai puțin de cât Dioscorii, căci aceștia se arată ori și pe unde celor ce plutesc și cei ce-î vęd sunt mântuiți, pe când Achille se arată numai celor ce plutesc spre insula lui.

Iar alții în fine mai spun că au vęzut și pe Patroclu arătându-li-se în vis.

Și le scriem acestea despre insula lui Achille, auzindu-le sau de la cei cari au coborit ei inșiși pe insulă sau de la cei ce le au auzit de la alții și mie mi se pare că nu sunt vrednice de credere. Căci eu sunt convins că Achille a tost un erou—ca nimeni altul—judecând după frumusețea și noblețta lui, după tăria-î sufletească, după mórtea-î prea timpurie, după peema lui Homer despre el și după firea amorosă și prietnósă, care l'a făcut să-și dorască mórtea după celor sie-și iubiți.²⁾

Neptun, puternic zeu al apelor, ar fi scos la rmgăcinnile Thetidei, din valurile spumegânde ale mării, pentru fiul ei, insula, căreia i s'a dat numele de *Ατρή*, alba Voia Thetis ca fiul ei scăpându-se odată de toate mizeriile lumii acestia, să-și petreacă după mórte vecinicia în liniște și tihnă în depărtatele regiuni ale Nordului. Pe lângă nu-

mele de Lence, mai purta în vechime ostrovul nostru numele de „Insula lui Achille, Achillea, și Macaron (Insula fericitilor: *Μακάρον*).

Cele din urmă trei numiri le are insula evident după stăpânul ei Achille care împreună cu sufletele fericitilor eroi Patroclu, Ajace, Antiloc etc., în loc să petreacă în câmpiile Elisee, traesc în mijlocul celei mai periculoșe mari.

De unde însă numele de *Ατρή*-alba? Cestiunea n'a fost deslegată în antichitate și nedeslegată rămâne în present. Cu toate acestea nu este fără interes să se cunoscă diferite păreri în această privință. Unii o numesc albă din cauza spumelor ce formează valurile isbindu-se de stâncile ei, de cea Lycophron în pasagiul citat o numesc *γαλιωδωνάπιλον*-stânca acoperită cu spume alții din cauza colorii albe după cum spune Arrian *αὶ δὲ λιμὴν ἐπὶ τῆς χροῖς ἀσμηόκατον*; alții din cauza termurilor ei albi după cum spune Euripide *λιμὴν ἐπ' αὐτῆν λιμῶν ἀπῆρ* și Avien: Lence kana jugum; alții din cauza nenumăratelor paseri cari i acoper termii, după cum spune Enripide: *πολιόριδος*; cei mai moderni din cauza construcțiunilor de de marmoră albă ale căror urmă se vęd încă și azi.

Populațiunea de odinioară a Lencei se compunea din pasari și animale, despre șerpi, cei vechi nu pomenesc nimic—Dintre cele 3 feluri de pasari mai trăsesc încă și astăzi după mii de ani numai larii cei albi și frumosi. Și întocmai după cum la Hiperborei amorosele lebede scoborându-se în stoluri din munții Rîphei și sburând împrejurul templului lui Apolline îl măturau cu aripel lor, tot ast-fel pasările Lencei, după

¹⁾ În antichitate purta aceiaș nume după colorea albă mai multe alte localități: Lence (pen. în Acruaina) Lence vis-à-vis de Cydonia (Creta) Lence lângă promotoriul Hanum (Creta) Albion (Anglia) cinci insule Irgi, Lesbos, o insulă puțin departe de țermul Arabiei, alta lângă țermul Lybiei, mai multe în aceeași parte, Laodicea orașal Siriei, țermul de lângă Halicarnas, etc.

¹⁾ Constelația gemenilor Hygin. Fab. 80.

²⁾ Arriani Periplus Ponti Euxini 32 și 33.

ce 'și înmuiaă penele în undele mării, dând ocol templului îl stropeaă și l măturaă. Naturalistul Pliniu ne spune că: în Beoția prepeșițele nu pot să sbore peste hotarele țerii și în Pont nici o paseră peste templul cel sacru din insulă în care este îngropat Achille.

Locotenentul, M. D. Ionescu

(va urma)

DE CE ORGANISAREA STATULUI ROMAN A PIERIT IN DACIA ?

A răspunde la această întrebare înscamnă a răspunde în mod indirect la o alta: *care au fost efectele năvălirii barbarilor la noi în Dacia?* cu alte cuvinte recunoștem a priori, că una din consecințele năvălirii barbarilor în Dacia, a fost și pieirea organizației de stat romane.

Barbari au năvălit și în Spania și în Galia și în Italia, pentru ce și într'aceste părți nimicirea civilizației romane, nu a fost atât de adâncă.

Va trebui deci să cercetăm cauzele speciale care au făcut ca în Dacia sa se facă *tabula rasa* cu tot trecutul statului roman.

În anul 476 d. Chr. după ce Roma cade în mâna lui *Odoacru*, acesta cere titlul de *patriciu* de la împăratul roman de răsărit, *Zenon*. Recunoștea deci superioritatea demnității imperiale și nu domnea în Roma de cât cu consimțimentul împăratului roman de la răsărit. Un regat fondat sub asemenea auspicii trebuia să continue organizarea statului roman.

Și în Italia regatul Ostrogot al lui *Teodoric* e pus sub suzeranitatea împăratului roman *Anastasiu*. Apoi *Teodoric* fusese crescut de la 8 ani la Constantinopol și avusese privilegiul să cunoască și să prețuiască rafinata civilizație romană.

Apoi *Teodoric* era șeful unui trib german cu minunate aptitudini să primească civilizația romană. Educația romană a lui *Teodoric*, caracterul propriului său popor, apoi

respectul ce impunea ori-cărui barbar *adlocum urbs*, explică cauzele care au făcut ca și sub *Teodoric* să dăinuiască civilizația romană.

Dar să vedem situația din Galia! În timpul timp cât a trecut de la cucerirea deplină de Cesar (50 a. Chr.) și până la invasiile germanice din a cincea sută d. Chr. Galia avusese timpul să își întărească municipalitatea și civilizația romană.

Apoi *Clovis* ca și tribul *Francilor* erau apelați spre a asimila civilizația romană. Iată cauze explicătoare a persistenței vieții de stat romane și sub *Franci*.

După ce *Aurelian* 'și-a retras legiunile din Dacia, împreună cu legiunile s'au retras toți funcționarii, toți cari erau solidari cu imperiul.

Dar probabil, mai înainte de părăsirea oficială, oamenii cu dare de mână, din cauza invasiilor barbarilor, au fugit peste Dunăre ca să 'și păstreze mai cu siguranță avutul.

Au părăsit deci Dacia funcționarii și avuții, cari compunau *patrua cultă*. În Dacia au rămas numai săracii și țărani. Dar nici săracul, nici țăraniul nu aveau nici o legătură de simpatie cu imperiul roman căci birul îl apăsa greu și chiar de ar fi avut erau prea inculți spre a 'și da seamă de rafinata organizare romană.

Statul roman abia fondat în Dacia în 106 d. Chr. e desființat oficial în 274 d. Chr. Municipalitatea romană durase prea puțin în Dacia pentru ca poporul să 'i priceapă superioritatea și să o iubească.

Și dacă ar fi năvălit numai Coșii tot ar fi fost bine. Dar iată că niște oameni *hidri și cruși*, vin din Asia și se revarsă peste Dacia.

De teama *Hunilor*, Daco-Românii au trebuit să fugă la munți. Cu retragerea în munți a trebuit să se schimbe și felul de traiu al Daco-Romanilor.

Din *statornici* și *agricultori* au devenit *priești și păstori*. Cum era posibil ca în munți să continue o civilizație și o organizare de stat romană referitoare numai și numai la viața de craș?

Apoi caracterul barbarilor năvălitori în Dacia e cu totul deosebit de al celor care au năvălit în apusul Europei. Pe când aici și-au ales locașuri statornice numai triburile germanice, în Dacia au năvălit și popoarele de neam mongol. Iar chiar barbarii germani mai înainte de a ajunge în occident își vîrșeau toată furia în Orient.

În Italia ca și în Galia, pătura cultă și incultă, a rămas și sub barbari, căci aceștia nu veneau ca dușmanii ci ca federații ai imperiului. Dar în Dacia cum era posibil ca *pătura incultă*, singura rămasă, să continue o organizare, al căreia rost nu-l înțelegea!

În Italia ca și în Galia au năvălit numai Germanii mai blânzi, mai asimilabili civilizației romane. În Dacia pe lângă Germanii au năvălit și Hunii, care veneau nu cu gândul de a face state statornice, ci a le jefui.

Erau barbarii peste care nu trecuse nici o urmă de civilizație, barbarii care jefuiau mai ales orașele. Cu asemenea barbari, poate persista o organizare, care se raporta numai la viața de oraș?

Când Clovis și Teodosie au năvălit în Franța și în Italia au dat peste o organizație română, care de secolii exista. Era deci în interesul lor, ori-cât de puțin politic ar fi fost, să păstreze o civilizație înmădăcinată în popor. În Dacia însă municipalitatea romană abia formată e desființată, iar poporul nu avusese timpul necesar să se convingă de foloșele ei.

Nici pătura incultă rămasă în Dacia, nici silbătaia barbarilor năvălitori, nici scurta durată a municipalității, nici rezistența Faco Romanilor la munte, nu puteau favoriza existența unei organizații romane în Dacia și după a ei părăsire oficială.

În fenomenele istorice a căs marele istoric german Leopold von Ranke există o armonie. Dar armonie nu poate fi de cât acolo unde e o înțelegere de cauze și de e-

fecte. Pentru aceea avînd de studiat fenomenul: *picirea vieții de stat romană*, am căutat să-mi dau seama de cauzele lui.

Natelu N. Potino
Profesor

O traducere din limba latină

Câte-va cuvinte înainte—asupra motiveilor, ce m'au determinat a întreprinde traducerea în versuri românesce a *Metamorfoselor* lui Ovidiu.—Se știe cu câtă aversiune e privită limba latină în școlile noastre scundare de majoritatea elevilor și cu cât zel și entuziasm e studiată în apus și mai ales în Germania. Una din cauzele impulsive e aci și faptul că autorii latini în totalitate sunt traduși în limba germană și majoritatea romanii traduși în versuri nemțești de mândră frumusețe, sunt un stimulent colosal la studiul aprofundat al latinității, așa de urgisită la noi. Traducerea în forme literare și atrăgătoare a prozatorilor și poezilor latini, în care se ascund frumuseți fără seamăn, vor servi în mare parte a ridica prestigiul limbei strămoșilor în ochii tuturilor iubitorilor de neam.

P. OVIDI NASCNIS METAMORPHOSEON LIBRI

(Traducere în versuri românești)

MOTO: Sponte sua carmen numeros
veniebat ad aptos
Et quod tentalam scribere
[versus erat]

Invocațiunea

Sufletul mereu mă îndeamnă să cânt formele schimbate
În noui corpurî: ajutați-mi, deilor fără păcate,
Începuturilor mele și din timpuri fără nume
Până azi firul poemei duceți-l pe a vremei spume.

Chaosul

Înainte de a fi mare, pămînt, cer neșfîrmurit
A naturii înfățișare în întregul infinit
Era una, ce s'au numit'o chaos, forme necioplite,
Un morman de greutate, universul grămădit

La un loc : materii brute ale firei resvrătite.
 Nicî un sere nu dalumei vre-o lumină și nicî luna
 Nu întreaga córnele sale, re'noite totdeauna ;
 Și în aerul din juru-i nicî pământul n'atârna
 Cumpănit de greutate-i și nicî marea unde-va
 Nu 'ntinsese aci brațe, ca să înconjure pământ,
 Ci într'una grămădite steteau tóte câte sunt.
 Ast-fel că era pământul și cu apele tot una
 Și în aer întunec. cum fusese tot-deauna
 Elementele uniforme se bateau pe 'ntăetate.
 Într'un singur corp de o dată cele veci loviau
 turbate

Tot ce-î cald și ce e umed nu mai raldă ce-î uscat.
 Ce-î uor la lucruri grele dușmănie a jurat.
 Un zeu bun și o fire blândă potoliră astă ceartă.
 Căci pământ de cer și marea de pământ să se
 despartă

Porunci, precum și cerul cel senin de aerul des.
 Și incet, încet prin capăt haosului n'ențeles.
 Rotunji iutăiu pământul, tipul formelor rotunde,
 Ca aceiași greutate să o aibă ori și unde
 Apoi mările albastre le imprăstie răslețe,
 Poruncind ca să cuprindă colosale suprafețe.
 Vânturilor furiose porunci să le agite.

Dede nașteri la isvóre. Iacurî fără de limite
 Și cu maluri povornite fluviile le-a încins :
 Tóte astea, după locuri, parte de pământ 'ntins
 Sunt sorbite, iară parte de scobor vârtej spre mare
 Unde fiind cuprinse 'n luciul apelor fără hotare,
 Se isbesc fără de preget lovind termî în loc de
 maluri.

Agitând în val-virtejuri înspăimântătóarele valuri.
 Porunci să se aștearnă câmpuri, văi se așteraură.
 Imbrăcă pădurea în frunză ; mnașii cei de piatră
 sură

Măndri fruntea ridicară, tupilând virtul de zare.
 (Va urma) Ilie S. Zetrescu-Craiova

Spre Polul Nord

Sfârșit

Expedițiunile polare continuă. Ele pãtrund tot mai adânc în labirintul de țeri polare, mărind cunoscțiile asupra acestei părți din suprafața pământescă, dór sporind și numărul victimelor. Câte-va expediții mi ar mai fi de menționat înainte de a ajunge la cele 3 din urmă, cari s'au făcut sub ochii noștri.

În anul 1879, congresul geografic din Hamburg și exprimă dorința de a vedea

stabilindu-se câte-va stațiuni meteorologice în regiunile arctice și Statele-Unite trimiseră două expedițiuni sub comanda locotenenților Ray și A. W. Greely.—Din 25 membrii, cari compuseseră ultima expediție, numai șapte au fost regăsiți în Tera-Nova la 14 Iulie 1884. Ca și membrii din expedițiunea lui Long, ei fură reduși să mănânce pieile ghetelor și cuverturile lor, ba unii nu se dădură înapoi de a mânca chiar din cadavrele tovarășilor lor, sucombați din cauza suteriunțelor.

Căpitanul danez Frederic Holm, exploră între anii 1883 și 1885 cóstele orientale ale Groenlandei și pătrunse spre nord până la al 68-lea grad, unde găsi așezări de eschimoși. Groenlanda a fost explorată și mai înainte dar și în urmă de Nordenskjveld, Nansen și alții. De aci înainte numai avem nicî o expediție însemnată, până la cele 3 din urmă și anume, acea lui Nansen, a lui Andée și în sfârșit acea a ducelui de Abruzzi.

Dar înainte de a trece la aceste expedițiuni să încercăm să vedem, cari au fost cauzele, pentru cari expedițiunile polare nu au putut reuși de multe ori.

Aceste cauze sunt multiple, se pot însă reduce la 3 mări principale: nespecialitatea vasului de călătorie, scorbutul și trigul cu tóte consecințele lui.

Bastimentul a fost mai tot-deauna cauza pentru care n'a reușit expediția, lăsând pe membrii ei fără adăpost, în mijlocul gheturilor, espuși trigului, dar mai ales puși în imposibilitatea de a se întórce. Cele mai multe expedițiuni polare s'au proiectat și executat după o preparare relativ prea scurtă, așa că vasul n'a putut fi amenajat și adoptat scopului, ce se urmărea.

Afară de aceasta, construcția lor inițială nu corespundea cu violențele pe cari avea să le indure, în cât fatal trebuia să fie zdrobite sub presiunea enormă a munților de gheață. Gheturile sau banchisele polare sunt în continuă mișcare, se treacă, se grămădesc unele peste altele, exercitând o presiune nimitóre. Acelaș joc are loc în căm-

piile de ghiată, ca în câmpiile deserte și acoperite de nisipuri. Acolo unde ieri a fost mare deschisă, sau ghiată liniștită, azi poate fi un deal sau chiar un munte de banchise resturnate unele peste altele. Iată dar o problemă, care trebuia delegată. Ce formă și construcție să aibă vasul? Formele vechi nu erau bune, fiind-că ele ofereau ghețurilor o prea mare suprațată de presințe, având flancurile prea drepte. Vom vedea cine a rezolvat această problemă.

Scorbutul este o maladie, care decimează de obicei expedițiunile polare și era aproape inevitabil la expedițiunile din trecut, fiind că nu se studiaseră încă bine patologia și tratamentul său. În orice caz, lipsa de hrană variabilă; mai ales de verdețuri, lipsa de verdețuri, lipsa de apă potabilă, lipsa de căldură, influența umezelei și a frigului, iată cauzele care produc scorbutul. Astăzi, după observații îndelungate, scorbutul se înăltură, nimicind efectul cauzelor, care îl produc.

Frigul e poate cel mai mare inconvenient căci contra lui cu greu se poate cine-va apăra. La expedițiunile trecute, năvile nefiind construite în mod special, trigul și umezeala pătrundeau foarte ușor și aduceau cu sine boli, mai des scorbutul, care apoi făcea ravagii. În cazul, când s'ar fi ajuns la o căldură potrivită, se ridică totuși un alt inconvenient, — lipsa de aer curat, adică lipsa de ventilație. Iată o serie de inconveniente de care expedițiunile următoare au ținut seama.

Expedițiunea polară a lui Nansen e fără îndoială cea mai însemnată din veacul nostru, fiind-că a avut ca plan de operație o basă științifică.

Fr. Nansen călătorind prin mările polare se convinsese din propria-i experiență de existența unor curenți marine destul de puternice, care traversează oceanul glacial, trecând probabil prin apropierea polului.

Și alți exploratori au observat existența acestor curenți, având de suferit efectul

banchiselor târate de aceste curenți, care le împedicau drumul.

Afară de aceasta trebuie să admitem aceasta în virtutea legii naturale foarte simple, că apa, care iese, trebuie înlocuită cu alta, care intră. La aceste rapte se mai adaugă următoarele observațiuni. În fiecare an mari cantități de lemn din Siberia sunt transportate tocmai pe coasta Groenlandei și fapt mai hotărâtor: rămășițele Jeanetei, care făcuse naufragiu la nordul insulelor Noile Siberiene, au fost aduse și aruncate tot pe coasta Groenlandei. Întâmplarea acesta a întărit și mai mult pe Nansen în convingerile sale. Trebuie dar să existe un curent marin între coastele Siberiei și Groenlandei. Acest curent îl va utiliza Nansen și iată cum se exprimă el însuși.¹⁾ „Intenția mea deci este de a mă servi de această comunicațiune, pe care mi-o oferă natura. Voi încerca să descopăr unde și are obârșia curentul și mă voi îndrepta către polul nord până voi fi blocat în ghețurile polare, atunci voi lăsa să fiu transportat prin regiunea necunoscută, de cea laltă parte a polului“.

Pentru a aduce la îndeplinire planul său Nansen avea nevoie de un vas special, care să reziste ghețurilor și să ofere exploratorilor un adăpost sigur. Construcția specială a lui „Franc“ căci așa s'a numit vasul lui Nansen a corăspuns perfect așteptărilor sale. Ar fi interesant să dăm o descriere exactă a construcției sale, spațiul însă nu ne permite, de cea trimetem pe cei ce s'ar interesa la scrierea sa „In Nacht un Eis,“ tradnsă în toate limbile moderne, unde vor găsi toate detaliile necesare.

În orice caz forma și felul de construcție al lui „Franc“ a diferit cu totul de al celorlalte năvi. Fețele laterale sunt astfel înclinate, în cât ghețurile cuprinzând vasul nu au destul punct de rezim și nu îl pot strivi, ci alunecă pe margini, ridicându-l în

¹⁾ Vezi articol. său vers le Pôle Nord din „La Lecture illustrée no. 8 din 25 Iulie 1896.

sus. Prin această construcție Nansen a deslegat prima problemă.

Pentru a evita scorbutul, Nansen a îngrijit de o hrană cât se poate de variată și foarte bine conservată, așa în cât umiditatea și frigul să nu o potă pătrunde. Imbrăcămintea și toate celelalte obiecte au fost de asemenea alese și preparate cu cea mai mare îngrijire. Pentru expedițiunile de recunoștere în cas când „Frac” ar fi blocat, s'au prevăzut săni și căni mai rezistenți la frig.

Căldura vasului se întreține printr'un calorifer, iar ventilația printr'un aparat inventat de însuși Nansen, care aspiră și respinge aerul. Prin aceste mijloace s'au înlăturat toate inconvenientele expedițiunilor trecute.

Espedițiunea făcându-se în condițiuni bune și rezultatele la care s'au ajuns, au fost satisfăcătoare și ducă Nansen n'a ajuns la scopul dorit, probabil că n'a găsit curentul cănatat ori deviat de la el.

A doua expedițiune, cu totul originală, e aceea a lui André, care a plecat în balon utilizând curentele atmosferice. Ideia lui André nu e de cât aceea a lui Nansen aplicată la atmosferă. Balonul său era quasi-captiv, pentru că să nu se înalte la altitudinii prea mari și să ia ast-fel aeronanților mijlocul de a face observațiuni. Unde se va fi aflând André e o enigmă și faptul că nu s'a întors până acum, dă de bănuț că atât el cât și tovarășii săi sunt perduți pentru totdeauna. Cercetările sunt începute deja și însuși ducele de Abruzzi, care a plecat de curând spre pol va face cercetări în această direcțiune.

Încheind amintim, deși această expediție ar putea singură forma obiectul unui articol, că compatriotul nostru C. Racoviță s'a întors de la polul Sud unde luase partea expediția „Belgiei”. E primul român, care a pătruns și vizitat ghețurile polare în calitate de savant și naturalist și deci să așteptăm cu interes, descripțiunile interesante a celor văzute și suferite.

E. Flavian

Dumitru Stăncescu¹⁾

(Notițe biografice)

Alături de Ispirescu, — acel Uncheaș spătos — putem pune și pe regretatul scriitor, D. Stăncescu.

El a trăit pe când o pleiadă gogemite de mare de bardii, poeți, prosatori etc. un atom de folcloriști dintre care și el, fermeca lumea și erau admirați căci întrețineau gustul de citit cu scrierile lor.

În mijlocul acestei atmosfere, el singurul s'a afirmat ca tolciorist, având un merit incontestabil

Cunoscător perfect al grainului popular, Stăncescu a publicat:

Basme, cerbul de aur, alte basme, snöve, basme și snöve, glume și povești, la gura sobei, (basme și snöve). În toate aceste scrieri se oglindesc „măstria de a fura expresiile poporului,” măstrie nimitoare, căci aci află „limba neaoșă țărănească”

„Mai ales în ce privește gluma și hazul, ironia și sarcasmul, literatura populară²⁾ românească nu-și găsește pereche în nici o altă literatură populară din lume. Dar abia de la Ispirescu încoace, această vină bogată a acelei mine de apr, ce se numește literatură populară, a început a fi exploatată ceva mai cu dinadinsul.

Un serviciu cu mult mai mare se aduce literaturii atunci când, fără a se aplica anecdotelor populare tortura rimelor cu ori-ce preț, ele se repovestesc pe cât se poate în grain limpede și colorat, care este propriu tuturor producțiunilor literare populare.

Ceea-ce D. Dumitru Stăncescu numește, — după Ispirescu, — snöve, este întocmai genul exploatat de D. Speranță sub numirea de „Anecdote populare” Câte-va din aceste snöve sau anecdote sânt chiar povestite de amândoi, de fie-care însă în felul său propriu.

¹⁾ Născut 1867 — 1899.

²⁾ Poporană.

D. Stăncescu a auzit Snóva și posedând în mare grad talentul de a povesti în felul popular, nepretențios, ne-o redă cu un parfum de flóre câmpenească și prós-pătă etc. etc.“ (Adevărul literar București 1894).

Intenția tradusă în fapt, prin înființarea „Bibliotecii pentru toți“ cu editorul Müller, dupe mostra „Universal Bibliothek“ Leipzig, a fost salutară, căci a contribuit atât la înflorirea literaturii române—prin colaborarea scriitorilor noștri de valoare—cât și prin vulgarizarea acestor cărți—prețul fiind atât de minim!... Cu această ocaziune traduse din diverse opuri, tot ce scriitorii străini au produs mai strălucit, pe lângă multiplele „răvașe de drum“ făcute scriitorilor, remarcându-se ca traducător distins. Ca director al revistei „Fôia pentru toți“ timp de doi ani până ce boala se puse zăpor, Stăncescu a lucrat fără preget, muncă titanică, numai și numai „spre a-și depune o-bolul pe altarul umanității“ ca să mă exprim în limba D-ului Dragomirescu.

Sacrificând totul, pe lângă devotamentul și abnegațiunea depusă, prin mijloace străni a întins în popor cultura, sprijinit de scriitorii talentați — cu articole instructive. — „Volamul Crâmpoie“ se compune din bucăți multe între ele printr-un fir de morală simplă și ușură, care face ca opera să fie citită cu plăcere și folos“.

A scris mult și bine, a muncit cu talent și cu cinste—dica, d. Delavrancea despre Ispirescu. Același lucru dica și eu despre Stăncescu. Răpit în flórea vârstei—trei—zeci și doi de ani—el lasă un gol mare printre publiciști. S'a dus; dar prin scrieri, el va fi tot-d-ama între noi. Scrierile sale repet, pitorești, pline de vervă hazlie, sunt citite cu gust de popor în deosolă, căci parcă ascultă pe unaceașul isteț și neîntreent de șagălnie povestind ștângării care mai de care și desfătătoare cum dicea el despre Creangă, cu admirabilul simț artistic. A colaborat la Povestea vorbii, Generația Nouă, Revista Oltéuă etc. A trăit un vis de viață, ca și prietenul său Traian Deme-

trescu, și acum se odihnește... „Lui, prieten și cititori îi dăm ce avem mai bun în noi.... lacrimi!“

Tuțescu

Conferința D-ului Virgiliu Andronescu

Tânărul și merituosul profesor gimnazial, D. V. Andronescu, a ținut o conferință importantă din toate punctele de vedere, având ca subiect: *O privire istorică asupra Dobrogei*. Sala Cașinului Comunal a orașului nostru avea în ea elita inteligenței Constanțiene, în ziua de 27 Iunie când conferențiarul, desfășurâ în mod clar și concis, vederile sale asupra trecutului acestei provincii acum de nouă sub stăpânirea românească. Cu un material bogat de studiu, mereu documentat, și cu o sistematizare erudită, publicul a ascultat cu atențiune încordată desvâlnirea faptelor atât de variate și multiple din istoria Dobrogei.—De aceea și aplausele bine-meritate ale publicului izbucneau, supliniind pasajele în care D. Andronescu, deși clasic, știa să încăldească terenul arid al subiectului și stocul colosal de fapte istorice.

Partea în care conferențiarul s'a ocupat, cu o logică impecabilă, despre *limitele statului Bulgar* în cursul timpurilor, ni s'a părut partea cea mai doctă, dimpreună cu magistrala discuție ce o făcu asupra numelui *Dobrogea*. D-sa, probează că acest nume nu poate veni de la Dobrutici, boerul cu căți-va ani de stăpânire numai.

Pentru o mai exactă dare de seamă asupra acestei conferințe, dau aci notele luate în șirul expus de vorbitor:

D-sa începe cu un tablou destul de amănunțit și limpede asupra științei, interpretează pe Herodot și ne arată hotarele ei, începând de la Varna spre nord, fără să uite ceia ce este de mare importanță pentru noi. descrierea hotarelor popoarelor septentrionale. Vorbind de popoarele tracice și de expansiunea lor spre nord, de ocuparea Scythiei eis-dunărene de către Geți, de Tribalii, Mysii etc., arată rolul lor la Dunăre.

Însă, ca ori-ce din lume, care are partea lui bună și partea lui rea, talentul conferențiarului cu care a știut să ilumineze neagra noapte din trecutul istoric al acestei provincii, a făcut ca, cu aptitudinea lui, să ia o mare parte din ceasul conferinței, așa că, mai pe urmă a fost nevoit să treacă mai repede asupra celorlalte chestiuni. E adevărat că subiectul fiind complex și lung, e de mirare că D-sa a cuprins destul de vast teren.

Trecând la întinderea Românilor cu stăpânirea lor la Dunărea, ne arată în trăsături mari rolul mausoleului și trofeului de la Adam-klisi, precum și organizarea romană a părții eis-dunărene în Mysia secunda sau inferioară. De aci intră în confederația scythică, sau romanică și gotică, arătând năvălirile barbarilor la Dunărea de jos, părăsirea Daciei sub Aurelian și pozițiunea etnică și geo-

grafică a Moesiei inferioare, față de Geți.

Apoi, trecu la orașele Dobrogei, cu care prilej explică modul de colonizare al Milesianilor, Carienilor și Grecilor din Hellada făcând ast-fel și istoricul următoarelor orașe: Tomis (Constantiana), Callatis, Troesmis, Drostorum și Istriopolis. Tot în această parte a conferinței sale, interpretează cartografiile antice, ca tabula pentengiriaună, ptolomeică și cea a geografului Ravenat, din care deduce însămnătatea unor orașe și împărțirea lor în 3 categorii: grece, romane și getice.

Vorbind de stabirea creștinismului în valea dunăreană, chestiune în care era de dorit să aibă mai mult timp spre a se fi putut întinde mai mult, D-sa combate pe Golubinsky care în opera sa, „privitoare la creștinism” spune că creștinismul a fost primit de către Români de la Bulgari. Pentru aceasta, D-sa probează existența creștinismului în Dacia în al 2-lea secol, arătând și cum s'a făcut știința între popoarele gotice din această provincie și trecerea lor în Dobrogea. Îi dă și numele episcopilor creștini din Dacia cari luară parte la primele 5 sinoade, ecumenice și ne deslușește cum, în al 4-lea din aceste sinoade, se decide ca episcopii ponticii să aparțină arhiepiscopilor din Constantinopol. Repet în acest punct istoric de toată însemnătatea, ar fi trebuit să insiste mai mult. Am simțit multă plăcere, totuși, când am văzut că D-sa probează existența e-

piscopatelor din Dobrogea, citând numele unora dintre episcopi, ca Bretonius, Theotim și Artenis.

Intrînd în secolul al VI, ajunge la diviziunea imperiului răsăritean după Justinian I.

Ca notă distinctivă a conferinței, fu când D-sa ajunge la invaziunea slavă și bulgară medievală, discutând limitele statului bulgar în decursul timpurilor, bazat pe hărțile geografice medievale precum și pe textul geografic al lui Lelewel, discuție făcută în mod critic care face onoare tinărului conferențiar.

În tabulele odrisiano din 1151 și 1154 spune, indică orașele vechi ale Moesiei și numele Dobrogei de Bordzau. Revenind apoi la tabula lui Ali Ibn Abulhassan (1008) Ibn Said Magrebinus și la tabula catalana (1375) ne dovedește schimbarea numirilor de orașe: din Odessus-Varna; din Pandeli, Mangalia; Constantza, Salina, Moncastro, Dinestro, tot așa în mapa lui Andrei Bianchio, Andreas Benicasa, și în tabula continentalis din sec. XV și XVI găsește și mai mari apropieri Gostantza (Constanta), Pangrilla (Mangalia), Silistra, St. George, Solina, etc.

În fine, ajunge la ultimul punct al conferinței, la comerțul maritim al Venețianilor, al Genovezilor și al Raguzanilor. Aci indică debușeurile fiecărei republice și arată că partea Raguzanilor era de la Mangalia în jos, cu centru principal la Varna. Pe temeiul tratatelor de comerț ale republicanilor cu țări valaho-bulgari săi

numai cu acei bulgari, arată preferința ce se dădea Ragusanilor cari erau slavi de origină. Aici, conferențiarul arată cu precizie hotarele Bulgariei sub fie-care țar bulgar.

Făcînd diferite concluziuni, vorbește de regele Alexandru Șişman și de despărțirea statului bulgar, când Turcii se află mai puternici în Europa, și tot atunci arată și ocuparea unui sfert din Bulgaria de către un boer, Dobrutici, de origină poate de pe țărmul mării Adriatice, iusă de neam nobil. Și de astă dată, cu multă claritate, conferențiarul specifică că principatul acela al lui Dobrutici nu se întindea de cât de la Mangalia în jos, până dincolo de Varna, capitala lui, avînd ca orașe Emine și Koziac. Cu vervă apoi combate părerea că numele de Dobrogea ar veni de la Dobrutici. Trecînd în revistă numirile vechi ale Dobrogei, ca: Scytia, Mysia, Moesia, Borzau, Bordgean etc. spune că Ragusanii erau denumiți de către slavi Dobrovcevi, iar cetatea Ragusa purta numele de Dobrovnic; și ni-arată că teritoriul lui Dobrutici era populat mai mult cu slavi dobrovcevi, în urma concesiunilor țărilor bulgari. Apoi pe baza concesiunilor de jurisdicțiune, administrație, armată și poliție, date Raguzanilor în ținuturile dintre Mangalia până din jos de Varna, conchide că numele provinciei s'ar fi putut lua de la poporul care, acum devenise independent, prin uzurparea făcută de Dobrutici și încheie conferința cu expansiunea munteană în

dreapta Dunărei, cu cuceririle lui Radu, Vladislav și Mircea cel Bătrân, dând citire și titlaturilor lor din 1379—1387.

Singurile puncte mai slabe din argumentațiunea D-lui Virgiliu Andronescu, așa dar, mi se par: 1-a că stocul de cunoștințe asupra creștinismului trebuia sistematizate mai bine; 2-a când ni-a vorbit de domnia lui Șisu an, era absolut trebuincios să ni se pună în vedere și documentul Rylan, referitor la administrația și la comerțul de la Marea Neagră. Poate că lungimea subiectului pentru o oră de conferință nu i-a permis să facă de cât menționări și citații, care n'ajung pentru stabilirea unui punct capital de teză ca acela.

Altminteri, în fond ca și 'n formă, conferința D-sale într'un teren arid a prezentat tot interesul științific și sperăm că pe viitor vom avea aceeași plăcută ocazie de a ne lumina și în alte subiecte tot așa de bine studiate și aprofundate în mod critic.

Scalpo

Incurcătura Țigănească

Un Țigan din fire
Fiind cam hoțoman,
Aci, într'o clipică,
Șterse un curcan
Și o găscă grasă
Ce și'o alesasă

Iar, fiindu-l frică,
Le! ca nu cum-va
C'o să 'l ia de chică
Cel ce 'l căuta
În desagi le așează
Și așa reflectează,

Acum, ori și cine
De n'ar întreba,
Eu, să mă țin bine,
Și să spu! așa:
Iara ici am orz
Și dincoa ovéz.

Dar fiindu! frică
Că o să se 'ncurece
Se gândi să dică
Până ce o ajunge
Ho traista cu orz
Și una cu ovéz.

Dar, din întâmplare
Un român deștept,
Cam aceeași cale
O urma el drept.
Pe Țigan îl vede
La el se repede

Mergând binisor
Ca să nu 'l audă
Căica tot ușor
Pasul să'și ascundă
Odată să 'l ia
Să 'l pótă speria

Ce 'l în saci Țigane
De mergi tot cu frică?
Țin'te hoțomane
Că te iau de chică,
Și de n'oi răspunde
De ea te veiu tunde.

Țicanul ficos,
Ș'a cam zăpăcit,
Repede, pe des,
A Țis ce a gândit:
Ho traista cu găscă
Și una cu curca

Vedând ce spusese
Cu palma lovi
Gura ce putuse
A'! cam păcăli.
Țicând:
Spurca-te-ași da gura murdara
Ca ma facuși da hocara.

Armonie depărtată

Un fermecător glas se desface din trecut, tremurând în note clare înaltă din revărsata apă a timpurilor miragiul limpede al vremurilor albastre, al fericirei morțe.

Plutesc pe marea a amintirilor din largul ei tot mai dulce, tot mai îmbătător se înalță săutul. Mă înecă farmecul revederii.

Splendidele țermuri de aur aprinse de soare, pe care le-am atins odinioară; le revăd acum în plina lor lumină, în coloritul lin și cald în care mi le înfățișa altă dată încântarea.

Din clar obscurul vremii răsare suava idilă a iubirii mele dântăiū la umbra copacilor bătrâni, în ramurile căror tremuraū aripile albe ale columbelor, primele lumini ale răsăritului turizându-se în noptea pădurii când strânși în brațe ascultam susurul apei, foșnetul frunzelor asemănător fășiitului unei bogate rochi de mătase.

Eram așa de tînăr când ne-am sărutat întâia oră sub seculară coronă a copacilor, ce cu mâini de verdeață ne-a bine cuvântat.

Și cât ne iubeam în mijlocul liniștei desăvârșite, pe care nimic o turbura, lumea cu luciul mireje nu există pentru noi și viața întreagă cu sgomotu-ī deșert expiră la marginile parcului solitar!

Cată liniște, câtă liniște!

Eram făcuți unul pentru altul și potrivii în toate; nu ne gândeam că într'o di oceanul vieții sfărâmând speranțele noastre are să începe cea mai curată, cea mai sfântă dragoste.

Dânsa o revăd în virginalale-ī vesminte albe, era o lumină vie în noptea pădurii; o diua cea mai strălucitoare din diilele vieții mele.

Și astă-zī 'mī răsuză în urechi, fermecătorul sēu glas, miracolul nelătreut al vocii sale. Cu muzica ei îmbătătoare deștepta pădurea adormită întredințend ecoului aprinsa sa iubire, o aud cu aceeași intensitate, cu acelaș farmec în lungul nopților de insomnie.

Arar câte un corn de vânătoare resuna prin amurgul parcului. Sunetele acelea depătate, dulcele, durerosul lor ecoū, amestec de regret de prevestire ne sfășia inimele. În glasul lui pare că auzeam: aduceți-vē aminte. Apoi fericirea trece apoi din noū: Aduceți-vē aminte fericirea vōstră e trecătoare și o liniște adâncă urma acestor note ce ne spăimântau ca o prevestire amară.

Iată că o mare lumină s'a făcut. Castelul ce până atunci fusese mut peste ferestrele căruia crescuse liane și se țesuse păiejenis s'a aprins de focuri și de lumină, iar viața cu sgomotu-ī deșert a pătruns până la noi.

Era strălucitoare sub lumina balului și rochea ei de dantelă părea țesută dintr'un nor, dar cât o iubeam în hainele-ī simple, în noptea parcului, sub blânda mângăere de argint a lunii.

Și iată că ea a început să iubească danțul, viața și lumea și focul candelabrelor bogate a gonit umbrele dulci și parfumate ale pădurii; iar viața deșcartă nu în deșert a bătut la porțile castelului, căci în vârtejul ei ne-bun mi-a răpit'o.

Castelul s'a aprins odată mai strălucitor ca nicī odată de focuri și lumină.

Era nunta ei. Nu o vădusem încă așa de frumoasă! În ochii ei unedii și albaștrii îi tremura fericirea, i se înpurpura obrazul și vorbea cum nu mai vorbise până acum.

Eū în neștire am plecat pe alecele

Intunecate si am mers înainte, m'am afundat in nóptea parcului, am mers până ce am căzut la marginea unui șanț peste albastre flori de cicóre peste roșiile flori de mac. Când m'am deșteptat eram ud de rouă, sdrobot cu desăvârșire, abea puteam îngana câteva cuvinte și plângeam.

De atunci am tot mers înainte, am străbătut drumuri și țări și dacă nu am mai sorbit din cupa veseliei și nu mai știu ce e răsul plin de viață și inviorător; castelul cu tocuri și lumii, parcul fermecat a rămas o poveste.

7 August 1899

Al. Simionescu

Din literatura populară nescrisă

DESCÂNTECE

De Isdat. *Artea practică.* — Faci cruce peste inimă cu mâna în tot timpul descântecului și dăci de trei ori:

Isdate veninate
Isdat rău
Că te bate Dumnezeu,
Că eu te bat cu 40 de cruci
Cu 40 de mănăstiri
Cu cuțitu te-oi tăia
Cu tămăie te-oi tămăia
Cu focu te-oi ardea
Și în apă te-oi arunca
Isdate veninate
Pe supt pământ ai venit
Pe supt pământ să te duci
Că aici nu e de tine.
Te du la cășile tele
Să rămăie (cutare) curat
Ca maica sa care l'a făcut
Leac din mâna mea
Și din maica precista.

Aușit de la Iliea Stan Niță în etate de 55 de ani din comuna Catanele plasa Baita județul Doljiu.

St. St. Tușescu

G H I C I T O R I

Spuse de Ion S. Frumugelu com. Petresci de jos, Dolj-Gorjia.

Am o lingură de unt
Toate vâile le ung.

Sărele

Peșchir vârgat
Peste Dunăre-aruncat

Carucebul

Scot un păr roșiu
Și rămâne gaura (spărtura) neagră.

Sfecla

Am o fântână cu cheie verzi
Și cu apa roșie

Lubenți peșene verde

Am unele vaci slabe și altele grase
Cele slabe sar peste garduri, iar cele grase
[cad jos.
Grâu și pleava

Ce îi pe tine și nu simți

Numele

Ce stă sub tufă
Și nu resuflă

Piatra

Ce trece prin tute și nu s'aude

Ceața

Am o curea unsă
Pe sub pământ ascunsă

Șarpele

Am o găinușe
Cu minciunile în gușe
Și cu dreptatea pe spinare

Cântarul

Viței mulți într'o coșare
Și toți cu còdele afară.

Lingurille în strachină

Intr'o vale adâncă
Stau ciorile băncă

Lingurille în strachină

Spuse de Ilie al Miticăi din Catane

Am un berbece pe din năuntru
negru și pe din afară roșiu

Coșul casei

Am o vacă cu țifa de lemn
Și sugă un vițel de carne la ea

Luleaua

St. St. Tușescu

DE CE N'AŪ SAȘI ȘFINȚI

(Sărbă)

Se dice că într-o sără friguroasă din dulcele Craciunului, un român negăsind unde să măe (cineze), a tras la un Sas. Erea tocmai in timpul mesei.

Sasul porti pe român la masă. După masă el mai stătura puțin de taină. Românul vădend atârinate de tavanul casei mai multe șuncă de o potrivă și in mijlocul lor una mai mare, intrebă pe Sas: Ce bazaconii să fie alea din grindă? Sasul răspunde: acei mai mici sunt șfinți, și cel mai mare e Dumnezeu. Românul vedu că e păcălit, o inghiți și tăcu. Merg apoi și se culcă. Tota noptea nu adorme oșpele gândindu-se cum să păcălească și el pe Sas. Se scola de dimineață, adună toți șfinții și îi bagă in traistă.

Să duce la Sas și își ia bunnă-diua dicens: *«Mai românești cu Dumnezeu că eu m' duc cu Șfinții»*.

Apoi plecă. Sasu nici de cum nu pricepu vorbele Românului. Tocmai dimineața, când se scola, vedu că a fost păcălit. De atunci numai aș Sașii șfinți, că i a furat Românul.

1899

Ștefan St. Tușescu

Snóve inedite

Că bine zici

O cucónă mai in vârstă așa, se duse la țară. Pe cale, ajunge pe un călugăr tânăr, care mergea și el tot într'acolo. Cum l-a vedut cocóna i-a și căzut cu tronc,—că era călugărul și frumos după ce era tinér—a oprit trăsura și i-a zis:

— Sărnt mâna părinte, apoi pe jos călătorești?

— Pe jos, că sint afurisit să nu umblu in căruță.

— Poftim colea alături cu mine că asta nu e căruță, e trăsura.

— Că bine zici!...

Merseră ce merseră, și opri cucóna, se dădu jos sub un nuc stufoș, și întinse să mănânce, vizitiul se dusesse cu caii să-i adape la o gârlă ce trecea mai pe departe.

— Poftim, părințele, zise cucóna, mănâncă.

— Nu pot mânca carne cucónă, că azi e Vineri.

— Apoi asta carne e?... Asta e puiú de găină, Dumneata nu vezi.

— Că bine zici! zise popa.

După ce mâncară bine, de se săturară și băură și mai bine. cucóna zise popii:

— Ia sărută-mă colea odată părinte.

— Vai de mine!... Nouă nu ne e scris să ne alăturăm de femeii.

— Apoi eu femeie sunt? Eú sunt cucónă!

— Că bine zici!

Málai cu zeamă

Trecea un român pe o cărare croită pe marginea unei gârle.

La un loc sub o salcie, iacă vede un țigan, într'o mână cu un codru de mămăligă din care rupea din când in când cu gura, iar in mâna ailaltă cu o lingură de lemn lna apă din gârlă și sorbea.

Se miră românul și se opri de intrebă pe țigan:

— Dar ce faci acolo, măi țigane?

— Iaca ce să fac, răspunse țiganul întorcându-se spre el și plescând din limbă, mănânc și eu ca tot omul!

— Ce mănânci?

— Mămăligă cu zeamă de pește.

— Ce dracu zeamă de pește e aia, că eu te ved sorbind apă, peștele unde e?

— Ia uite'l, uite'l cum se mai bate! zise țiganul, arătând in gârlă cu degetul.

Țară zăpăcită

Sta într'o zi un arendaș de vorbă cu ce câți-va prieteni la cărciuma din sat. afară sub umbrar.

Pe când vorbeau ei, iacă niște hoți in fiare; îi duceau călărașii la sub-prefectură.

Se uită arendașul și vede printre ei pe un țigan pe care-l știa că abia scăpase din pușcărie de nu era o lună.

— Dar bine, mă țigane, îi zise, nici n'ai ieșit bine din pușcărie, și iar te-ai apucat de blestemății?

— Nu, boiarule, pa mine m'a luat martor!

— Ce fel de martor mă, legat cu lanțuri?... intrebă boerul.

— Hapoi țară zăpăcită, boiarule, nu știú dumneată?

Dumitru Stăncescu

1) Cântărețului.

miei. Cunoșceți vre-b transmisiune poporani
asupra domnului de Rouă.

Idem. Volumul de culegeri poporane, din
județele Gorj, Dolj, Vâlcea, Romanași, Tele-
orman, Vlașca, Dâmbovița și Mehedinți) scris
de d-nu Gr. Tocilescu cu concursul d-lui
Ch. Tapu, Ionescu etc. E o publicație făcută
de Ministerul instrucției publice. Cel ce va
scris. vă stă la dispoziție pentru ori-ce de-
taliu.

Idem. Culegerile d-lui Marian, membru în
Acade mia Română.

D-lui *Popescu-Cop.* București. Nu v'am
învinuit, acum vă cunosc. Sunt sigur că ne
veți mai trimite ceva. Rugăm faceți abonați
printre studenți, 5 lei anual, — vedeți moto.

D-lui *Drăguș.* Așteptăm ceva culegeri de
la D-stră.

D-lui *Munt.-Râmnic.* R.-Sărat Promiteți
însă..... de ce nu vine. Sperăm Pentru nu-
mărul viitor, cel cu observațiunile pedagogice

D-lui *Ieremia Nem. Bacău.* Trimeteți
mereu. Așteptăm multe, multe de la D-ta.

D-lui *Sc. Socol.* T.-Severin Ori-ce afacere
bănească privește pe casierul Cercului Ovidiu
comitetul de redacție conduce numai bunul
mers al revistei.

D-lui *St. St. Tușescu.* Restu în numărul
viitor.

D-nei *Mih. Loco.* În numărul viitor.

D-lui *Crist. Tapu.* prof. Braila. Sperăm
să avem articolul D-vastră pentru numărul
viitor.

D-lui *Giurescu.* prof. Focșani. *Idem.* Ru-
găm nu ne uitați, vă vom scrie.

D-lui *Hârlescu Fălțiceni.* Aveți în vedere
lista de subscripție.

D-lui *C. Șahan.* Botoșani. Documentele se
vor publica în revista Ovidiu.

D-na *Stănculescu.* prof. Tecuciu. Vă ru-
găm pentru cele ce va vorbit d-nul V. A.
la Constanța.

D-lui *Dr. Christescu.* Târgoviște Vă con-
siderăm abonat. Mulțumim.

D-lui *Ștefulescu-Rucă* prof. T.-Jiu. Con-
tăm pe devotamentul d-stră pentru cultură
și sperăm că ne veți da concursul cerut.

D-lui *P. Antonescu* Măma Idol ca și a-
tunc, în No. 2 din anul al II-lea.

D-lui *St. Ionescu-Chelaru R.-Vâlcea.* În-
treg Comitetul reînnoște rugăciunea făcută
de d-nul V. Andreescu.

D-lui *M. Oromol. R.-Vâlcea.* Vă rugăm a
ne trimite articolul promis d-lui Viran.

D-lui *Wilhelm Denckmann.* Cernăuți. A-
precierile D-stră sunt foarte frumoase. Nu ve-
dem însă interesul literar. Documentele de
care vorbiți sunt deja publicate în colecția
Hurmuzachi v. III. Mulțumim însă pentru a-
tențiune, sperăm să ne trimiteți ceva nou.

Comitetul de Redacție

A apărut

Revista Ilustrată Enciclopedică

No. II 322

„Gazeta Săteanului“

Ca Sămru

Impăduririle și irigațiile	N.
Una din Piedicile desvol- tării. Moștenirea	S. Neculcea
Cronica Agricolă	C. C. D.
Recoltarea fulgilor de gâscă	Polina C. Concita
GHică Vodă Domnul Mol- dovei	
Cei mai potrivii, pentru climatul României, Ar- bori de alea, umbrire și împădurire la câmp	C. C. D.
Drumurile fructifere din Francia	Ed. André
Felurimi: Luna are at- mosferă - Pricina măr- găritarelor. Un căne matematic	Compiler
Sciri diferite agricole	
Bibliografia	
Buletin comercial.	

TIPOGRAFIA „ROMANA”
MARIN PUREA
 CONSTANȚA

Execută ori-ce lucrare atingătoare de această branșă precum: Broșuri, Ziare, Afize în est-eo mărimii, Biletu de ruză, de logodnă și de botex, Hărțile de adrese, plicuri etc., cu prețurile cele mai convenabile.
 Cărți de vizită anual cu 2 lei aută.

Engăța pe oserași noștri cetitori, să bine-voiescă a înainta abonamentul pe adresa D-lui Cassier al Cercului Literar „Ovidiu”, fiind cunoscută sacrificiile morale și materiale ce face Cercul pentru ridicarea nivelului de cultură în Dobrogea.

ABONAMENTELE LA REVISTA „OVIDIU”

Pe un an țară	Lei 5.-	Pe 6 luni în străinătate	Lei 5.-
Pe un an în străinătate	10.-	Pe 3 luni în țară	2.-
Pe 6 luni în țară	3.-	Pe 3 luni în străinătate	3.-
Un număr	bani 20		
Un număr vechi	bani 40		

Pentru ori-ce tel de anunț inserat în revista „Ovidiu” în spațiu de 10 linii, pe termen de o lună, se plătește 5 lei anticipativ. Pentru 3 luni 7.50 pe 1/2 an 14 lei și pe un an 25 lei

Plata Independenței 40

Plata Independenței 40

LIBRARIA „ROMANA”
 ȘI
 LEGATORIE DE CĂRȚI
MARIN PUREA

Deposit de Articole de **Librărie și Papetărie** de toate calitățile cu prețurile cele mai convenabile.

Asemenea în ce privește **Legătoria de Cărți** aducând un maestru perfecționat în această branșă cum și materiale bune executăm ori-ce lucrări de cartonage solid, elegant și estin.

Cărți poștale Ilustrate

Colecțiuni de cărți poștale ilustrate cu vederi și figuri, în plicuri cu 10 cărți poștale bine asortate bani 90.

În plicuri cu 20 cărți poștale 1.70.

Deposit de Imprimare și Registre. — Asortat cu toate soiurile de imprimare și registre necesare Primăriilor Urbane și Rurale, Perceptorilor fiscali și comunali Parochiilor de Biserici, Școlărilor, Judecătorilor de ocoale și comunale. — Cu prețuri foarte reduse.

Ori-ce comenzi se execută în 24 ore și se expediază în toată țara.